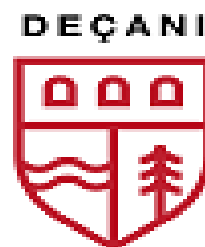

REPUBLIKA E KOSOVËS – REPUBLIC OF KOSOVO
KOMUNA - MUNICIPALITY
DEÇANI

Plani Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave 2023-2027

Nëntor 2022, Deçan

1	PREZENTIMI I PLANIT KOMUNAL PËR MENAXHIMIN E MBETURINAVE	6
1.1	QËLLIMI DHE FUSHËVEPRIMI I PLANIT.....	6
1.2	BAZA LIGJORE DHE INSTITUCIONALE PËR HARTIMIN E PLANIT.....	7
1.3	KONTEKSTI LOKAL.....	11
2	GJENDJA EKZISTUESE E MENAXHIMIT TË MBETURINAVE	20
2.1	TË DHËNAT PËR MBETURINA NË KOMUNË	20
2.2	SHËRBIMI I GRUMBULLIMIT DHE TRANSPORTIT TË MBETURINAVE ,	21
2.3	OPERATORËT E SHËRBIMIT TË GRUMBULLIMIT DHE TRANSPORTIT	21
2.3.	RISHIKIMI I IMPLEMENTIMIT TË PLANIT.....	23
2.4.	PERFORMANCE E SHËRBIMIT	25
2.4	EFIKASITETI I STAFIT TË OFRUESIT TË SHËRBIMEVE:.....	25
2.5	PERFORMANCA FINANCIARE E MM.....	26
2.5.	INFRASTRUKTURA PËR NDARJE, RICIKLIM DHE DEPONIM TË MBETURINAVE.....	27
2.6.	MENAXHIMI I KATEGORIVE TJERA TË MBETURINAVE.....	28
3	OBJEKTIVAT E MM DHE PLANI OPERACIONAL.....	29
3.1	VIZIONI I MM	29
3.2	OBJEKTIVAT DHE CAQET E MM	29
3.3	OBJEKTIVI 1: PARANDALIMI DHE REDUKTIMI I KRIJIMIT TË MBETURINAVE	30
3.4	OBJEKTIVI 2: RIPËRDORIMI DHE RICIKLIMI I MBETURINAVE	33
3.5	OBJEKTIVI NR. 3: OFRIMI I SHËRBIMEVE CILËSORE, EFIKASE DHE TË QENDRUESHME TË MM	41
3.6	OBJEKTIVI NR. 4: TRAJTIMI DHE DEPONIMI I SIGURT I MBETURINAVE SI MJETI I FUNDIT.....	44
3.7	OBJEKTIVI 5: ZHVILLIMI I KUADRIT DHE KAPACITETEVE INSTITUCIONALE PËR MENAXHIMIN E MBETURINAVE	45
4	PLANI I MM NË KUSHTE EMERGJENTE	47
5	PLANI FINANCIAR, VEPRIMI DHE MONITORIMI.....	48

LISTA E SHKURTESAVE:

AMMK	Agjencioni i Mbrojtjes së Mjedisit të Kosovës
ASK	Agjencioni i Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
BMZ	Ministria federale gjermane për bashkëpunim dhe zhvillim ekonomik
CEDE	Qendra për Edukim dhe Zhvillim të Mjedisit
DRS	Sistemi i kthimit të depozitës
ELV	Automobila mbeturinë
EPR	Përgjegjësia e zgjeruar e prodhuesit
GIZ	Ministria federale gjermane për bashkëpunim dhe zhvillim ekonomik
QeK	Qeveria e Kosovës
ITMB	Impijanti për trajtimin mekanik biologjik
IWMS	Sistemi i menaxhimit të integruar të mbeturinave
JICA	Agjencia Japoneze e Bashkëpunimit Ndërkombëtar
KfE	Kreditanstalt für Eiederaufbau
KIËER	Instituti i Kosovës për hulumtim të ujit dhe mjedisit
KLMC	Kompania për menaxhimin e deponive të Kosovës
KRM	Kompania Regjionale e Mbeturinave
MESPI	Ministria e mjedisit planifikimit hapësinor dhe infrastrukturës
MND	Mbeturina nga ndërtim demolimi
MPEE	Mbeturina nga pajisje elektrike dhe elektronike
MRF	Qendra e rikuperimit të materialit
OECD	Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik
PKMM	Plani komunal për menaxhim të mbeturinave
PPP	Partneriteti publik privat
PZP	Përgjegjësia e zgjeruar e prodhuesit
SIMM	Strategjia e integruar e menaxhimit të mbeturinave
WFD	Direktiva kornizë e mbeturinave

Lista e tabelave

Tabela 1	Të dhënat mbi popullatën
Tabela 2	Migrimi për vitin 2021 në Komunën e Deçanit
Tabela 3	Sasia e mbeturinave të grumbulluara 2021 në Komunën e Deçanit
Tabela 4	Kompozicioni i mbeturinave bazuar në analizën e kompozicionit 2021
Tabela 5	Bilanci i mbeturinave komunale
Tabela 6	Operatorët e mbeturinave nën përgjegjësi komunale
Tabela 7	Operatorët tjerë të mbeturinave që operojnë në territorin e komunës
Tabela 8	Mbulimi me shërbim në territorin e komunës per vitin 2021
Tabela 9	Mbulimi i ofrimit të shërbimit për EF sipas vendbanimit
Tabela 10	Tipologjia dhe frekuenca e ofrimit të shërbimit
Tabela 11	Pajisjet për hudhjen dhe grumbullimin e mbeturinave
Tabela 12	Pajisjet për grumbullim dhe transport të mbeturinave
Tabela 13	Pasqyra e realizimit të objektivave të PKMM
Tabela 14	Efikasiteti i stafit të shërbimeve të MM
Tabela 15	Performanca e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave
Tabela 16	Shpenzimet e shërbimit të MM
Tabela 17	Të hyrat dhe arkëtimi i ofrimit të shërbimeve të MM
Tabela 18	Mbulimi i kostove dhe efikasiteti i operimit
Tabela 19	Lista e propozuar e objektivave të planit
Tabela 20	Korniza strategjike e Objektivit 1
Tabela 21	Shpërndarja e komposterëve për shtëpi rezidenciale dhe restorante
Tabela 22	Korniza strategjike e Objektivit 2
Tabela 23	Parashkimet demografike të popullatës
Tabela 24	Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave
Tabela 25	Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave sipas kompozicionit
Tabela 26	Caqet e riciklimit
Tabela 27	Orari i ndarjes së mbeturinave në burim
Tabela 28	Korniza strategjike e objektivit 3
Tabela 29	Strategjia e zgjerimit me shërbim
Tabela 30	Efikasiteti i stafit
Tabela 31	Korniza strategjike e objektivit 4
Tabela 32	Korniza strategjike e objektivit 5
Tabela 33	Plani veprimit dhe monitorimit - Objektiv 1 „Parandalimi dhe reduktimi“
Tabela 34	Plani veprimit dhe monitorimit - Objektiv 2 „Ripërdorimi dhe riciklimi“
Tabela 35	Plani veprimit dhe monitorimit - Objektiv 3 „Ofrimi i shërbimeve cilësore “
Tabela 36	Plani veprimit dhe monitorimit - Objektiv 4 „Deponimi i sigurtë si mjeti i fundit“
Tabela 37	Plani veprimit dhe monitorimit - Objektiv 5 „Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM“

Fjala e kryetarit

Menaxhimi i mbeturinave është futur si prioritet në Komunën e Deçanit. Është një sfidë e përcjellur me vitet dhe që kërkonë zgjidhje të qëndrueshëm dhe të përhershme.

Nevoja për sektorin e mbeturinave janë të shumta, në mungesë të infrastrukturës modern për menaxhim, mjetet teknike, ndërgjegjësimin e qytetarëve dhe deri të zbatimi ligjor.

Në bazë të Ligjit për Vetëqeverisjen Lokale në Kosovë, komunat janë kompetente për sigurimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike dhe shërbimeve komunale, përfshirë këtu furnizimin me ujë, kanalizimin, trajtimin e ujërave të zeza dhe menaxhimin e mbeturinave, mirëpo mospërputhja e Ligjit për Ndërmarrjet Publike dhe pronësia e ndërmarrjeve publike ka bërë që problematika e menaxhimit të mbeturinave të ngritet në një nivel më të lartë të shqyrtimit dhe analizës. Sipas Ligjit për Mbeturinën, komunat kanë të drejtë t'i përgatisin planet e veta lokale për menaxhimin e mbeturinave të ngurta dhe t'i bëjnë planet e duhura operative për grumbullimin e mbeturinave në mënyrë më efektive.

Sidoqoftë, angazhimi i komunës si institucion që të vihet në shërbim të qytetarëve asnjëherë nuk është vënë në pyetje, pa marrë parasysh sfidat dhe problemet qoftë financiare, funksionale apo ligjore.

Në këtë drejtim përgatitja e një dokumenti për "menaxhimin e mbeturinave" vetëm sa e dëshmon seriozitetin dhe përkushtimin e komunës së Deçanit që këtij problemi t'i qaset me tërë kapacitetin e vet.

Harmonizimi i këtij dokumenti me legjislacionin kombëtar dhe Direktivat e BE-së na bënë të besojmë se kemi arritur të hartojmë një strategji afatgjatë të menaxhimit të mbeturinave.

Koncepti i detajuar për menaxhimin e mbeturinave në qytet dhe në vendbanimet rurale të Deçanit, themelimi i një rrjeti funksional për grumbullimin e mbeturinave, krijimi i një plani për menaxhimin e mbeturinave dhe mbështetja financiare e programeve për ngritjen e vetëdijes publike si dhe themelimi i një ndërmarrjeje publike që i parasheh ky dokument, do të jetë Plani i komunës së Deçanit për ta menaxhuar këtë problematikë në mënyrë afatgjatë. Për të ardhur deri te ky dokument është dashur kohë, angazhim dhe përkushtim i grupit punues të komunës së Deçanit cili në mënyrë të veçantë e ka shtjelluar këtë problematikë në përputhje me planet zhvillimore strategjike.

Në veçanti falënderojmë partnerët tanë nga Projekti GIZ-SMS, BE-së, dhe organizatave KIWER dhe CEDE që kanë ofrruar mbështetje në procesin e rishikimit të planit komunal duke punuar ngushtë me grupet punuese të komunës.

Kryetari i Komunës

1 Prezentimi i planit komunal për menaxhimin e mbeturinave

1.1 Qëllimi dhe fushëveprimi i planit

Plani Komunal i Menaxhimit të Mbeturinave të Ngurta (PKMMN) i Deçanit është dokument planifikimi që e mundëson zhvillimin e integruar të Menaxhimit të Mbeturinave. Plani komunal për menaxhimin e mbeturinave do të kontribuojë në menaxhimin më eficient të mbeturinave në territorin e Komunës, në zbatimin të politikave në pajtim me Strategjinë e Integruar për menaxhimin e mbeturinave në nivel nacional.

Objektivi i PKMM është që të analizon situatën aktuale të menaxhimit të mbeturinave në tërë territorin e komunës (organizimi, administrimi, rregulloret, financat, operimi dhe menaxhimi), të identifikojë çështjet dhe mangësitë, të vlerësojë pikat e forta dhe të dobëta, të propozojë rekomandime për përmirësime të gjendjes dhe përcaktojë vizionin, qëllimet dhe objektivat e reja (afatshkurtra, afatmesme), si dhe të hartojë një Plan Veprimi ku përcaktohen afatet kohore, kostot, autoritetet përgjegjëse si edhe indikatorët respektivë të suksesit për qëllime monitorimi.

Qëllimi i PKMM është ofrimi i kornizës strategjike për menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave për periudhën pesëvjeçare për territorin e administruar nga Komuna e Deçanit në pajtueshmëri me dispozitat ligjore dhe kornizën planifikuese strategjike. PKMM është i hartuar në mënyrën që merr për bazë parimet e menaxhimit të qëndrueshëm të mbeturinave si në vijim:

PKMM ka si qëllim që të mundësojë dhe të sigurojë:

- Përputhshmëri me Strategjinë e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave (SRKMM) dhe objektivat e saj: duke kontribuar në zbatimin e politikave dhe arritjen e objektivave kombëtare të paracaktuara në fushën e menaxhimit të mbeturinave;
- Identifikimin e prioriteteve në sektorin e menaxhimit të qëndrueshëm të mbeturinave dhe përcaktimit të veprimeve për zgjidhjen e tyre, duke përfshirë të gjithë aktorët e mundshëm për përcaktimin e këtyre veprimeve dhe krijimin e strategjive për zbatimin e tyre në mënyrë efektive, të ndërthurura sipas një Plan Veprimi.
- Opsionet më të mira për menaxhimin e mbeturinave: për të mundësuar grumbullimin dhe trajtimin e mbeturinave në përputhje me objektivat kombëtare.
- Instrumente institucionale, organizative dhe rregullore: mundëson paraqitje të plotë të kuadrit institucional, organizativ dhe rregullator dhe rekomandon masat për përmirësimin e elementëve përbërës të tij, duke përfshirë ato që kontrollojnë mbeturinat në të gjithë sistemin e menaxhimit për të siguruar përputhshmërinë me standardet e menaxhimit të tyre.
- Nevojat financiare për investime: duke përshkruar dhe argumentuar nevojat financiare dhe nevojën për investime për zbatimin e skemave të grumbullimit dhe trajtimit të mbeturinave;
- Burime financiare për investime: duke krijuar një klimë të favorshme për sigurimin e fondeve qeveritare për mbeturina sikurse dhe fonde nga institucione ndërkombëtare.

PKMM do të shërbej si kornizë planifikuese dhe e veprimit për implementimin e sistemit të menaxhimit të mbeturinave, hartimin e buxheteve, përpilimin e planeve investuese, si dhe tërheqjen e asistencës së jashtme.

Vizioni - Komuna e Deçanit duke u bazuar në synimin e përgjithshëm do të sigurojë që shërbimet për rreth menaxhimit të mbeturinave të përfshijnë mbulueshmërinë e 100 % të territorit të Komunës.

Misioni- Komuna e Deçanit do të angazhohet maksimalisht për zgjerimin e Shërbimit të Mbledhjes së Mbeturinave dhe për ngritjen e cilësisë së shërbimit. Kurse në një afat sa më shkurtër, komuna e Deçanit planifikon që shërbimin e mbledhjes së mbeturinave të bej në formë më modern respektivisht përmes mbledhjes së diferencuar për të inkurajuar riciklimin, reduktimin e mbeturinave, ndarja në burim dhe kompostimin.

Masat e Shërbimit të Grumbullimit të Mbeturinave:

- **Masa e Parë** - Ngritja e Cilësisë së Shërbimit në mënyrë të qëndrueshme dhe respektimi i standardit nga të gjithë ata të cilëve u ofrohet shërbimit.
- **Masa e dytë** - Rritja e Mbulueshmërisë me Shërbimin e Grumbullimit të Mbeturinave dhe përmirësimi i situatës financiare që lidhet me shërbimin e grumbullimit dhe largimit të mbeturinave.
- **Masa e Tretë** - Krijimi i strukturave organizative;
- **Masa e Katërtë**- Vlerësimi i gjendjes ekzistuese;
- **Masa e Pestë**- Planifikimi operacional i menaxhimit të qëndrueshëm të mbeturinave;
- **Masa e Gjashtë**-Planifikimi financiar për menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave;
- **Masa e Shtatë**- Konsultimet për zbatueshmërinë e planit me përfaqësuesit kryesorë të komunës.

Hartimi i planit lokal për menaxhim të integruar të mbeturinave është mbështetur në pjesëmarrjen aktive të institucioneve përkatëse lokale dhe atyre qendrore, të komunitetit dhe organizatave joqeveritare. Realizimi i programeve dhe aktiviteteve të propozuara në plan do t'i referohet mundësive për zhvillim ekologjik të komunës së Deçanit dhe qasjes sistematike dhe gjithëpërfshirëse me implikime aftagjata për jetën e qytetarëve të komunës sonë.¹

1.2 Baza ligjore dhe institucionale për hartimin e planit

1.2.1 Baza ligjore për hartimin e planit

Baza themelor legislative për menaxhimin e mbeturinave në Kosovë është Ligji 2011-04 L 060 për Mbeturinën i cili rregullon aspektet specifike të menaxhimit të mbeturinave të ngurta dhe llojeve tjera të mbeturinave. Ligji në fjalë ndërmjet tjerash ofron parimet bazë mbi menaxhimin e mbeturinave përfshi klasifikimin e mbeturinave si dhe rolet e përgjegjësive të aktorëve kyq në menaxhimin e tyre, si aspektet e operimit, dhe licencimit të operatorëve.

Në mënyrë specifike **Ligji i Mbeturinave** përmes Nenit 15 i përcakton kompetencat e komunave sa i përket menaxhimit të mbeturinave. Komunitet sipas këtij Neni janë përgjegjës për hartimin dhe zbatimin e Planeve Komunale të Menaxhimit të Mbeturinave, krijimin e sistemit të menaxhimit të mbeturinave, përzgjedhjes së operatorëve të licencuar si dhe përcaktimit të tarifave dhe mënyrën e arkëtimit të mjeteve. Ligji i mbeturinave është hartuar

¹ Plani Lokal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave Komuna e Deçanit 2021-2025

në masë të konsiderueshme me direktivat përkatës të KE që e rregullojnë lëminë e menaxhimit të mbeturinave komunale dhe rrjedhave tjera të mbeturinave.

Korniza Ligjore përmban edhe një numër të konsideruar të ligjeve tjera sektoriale të cilat në mënyrë indirekte rregullojnë menaxhimin e mbeturinave. Këto Ligjë përfshijnë: Ligji Nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit, Ligji Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale, Ligji Nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike, Ligji Nr. 04/L-174 për Planifikimin Hapësinor, Ligji Nr. 04/L-045 për Partneritet Publiko Privat, etj.

Neni 17 i Ligjit Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale, përcakton menaxhimin e mbeturinave si kompetencë të komunave përfshi edhe aspektet e menaxhimit operativ dhe financiar të shërbimit dhe buxhetimit .

Ligji Nr. 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike ndërmjet tjerash rregullon aspektet relevante të pronësisë së ndërmarrjeve publike për menaxhimin e mbeturinave, udhëheqjen kooperative, transparencën financiare, dhe forminimin e ndërmarrjeve komunale.

Baza ligjore për menaxhimin e mbeturinave në nivelin lokal te Komuna e Deçanit përfshinë:

- Rregulloren Komunale për menaxhimin e mbeturinave, ku përcaktohet qartë roli dhe përgjegjësia e prodhuesve dhe operatorëve të mbeturinave, me qëllim administrimin e suksesshëm të tyre brenda territorit të saj administrativ. Kjo rregullore përcakton rregullat dhe procedurat për administrimin vendor të mbeturinave, procedurat për trajtimin e ankesave të qytetarëve si dhe gamën e sanksioneve për mosrespektim të rregullave.
- Rregulloren për Leje mjedisore etj.

Dokumentat tjera planifikuese-ligjore në lëmin e menaxhimit të mbeturinave janë edhe:

- Strategjia (2021-2030) dhe Plani i Veprimit (2021-2023) per Menaxhimin e Integruar te Mbeturinave ne Kosovë- dokument strategjik që synohet të arrij zhvillimin e integruar dhe të qëndrueshëm të menaxhimit të mbeturinave dhe të ndikoj në ruajtjen e shëndetit publik, zhvillimin social dhe ekonomik të vendit. Dokumenti synon ti trajtojë të metat dhe kufizimet aktuale në sektorin e menaxhimit të mbeturinave, duke i përcaktuar dhe realizuar objektivat strategjike.

Dokumente strategjike në nivel lokal që rregullojnë dhe trajtonë aspektet e menaxhimit të mbeturinave:

- **Plani Zhvillimor Komunal i Komunës së Deçanit 2020-2028-** Është bazë për zhvillim të qëndrueshëm në komunën e Deçanit, dhe synon ruajtjen e mjedisit, shfrytëzimin e qëndrueshëm të resurseve për zhvillim ekonomik, për gjeneratat e ardhshme dhe balancimin e zhvillimeve hapësinore. Përmes këtij plani koordinohen kërkesat sociale dhe ekonomike për hapësirën me funksionet e saj kulturore dhe ekologjike.
- **Plani Lokal i Veprimit Mjedisor 2020-2023-** Qëllimi kryesor i këtij plani është krijimi një strategjie për eliminimin e problemeve të ndotjes së mjedisit dhe tejkalimin e tyre
- **Plani lokal për menaxhimin e integruar të mbeturinave 2021-2025-**Plani Lokal i Menaxhimit të Integruar të Mbeturinave komunale (PMIM) është një dokument planifikimi strategjik, i cili mundëson zbatimin e politikave kombëtare të mbeturinave duke harmonizuar me politikën në nivel qendror dhe atë lokal për menaxhimin e mbeturinave komunale.
- **Plani lokal për menaxhimin e mbeturinave inerte nga ndërtim demolimi, 2020-** Njëpërmjet një menaxhimi të qëndrueshëm dhe të përgjegjshëm të mbeturinave sipas

llojeve të tyre, do të adresojmë sfidat që ndërlidhen me menaxhimin e mbeturinave inerte dhe krijimin e kushteve për deponimin dhe trajtimin e tyre,

- **Plani për qëndren e grumbullimit dhe magazinimit të mbeturinave të vëllimshme, 2020** - Plani lokal për trajtimin e mbeturinave të vëllimshme i komunës së Deçanit është dokument planifikimi që e mundëson zbatimin e Strategjisë së Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave dhe Planin e Republikës së Kosovës për Menaxhimin e Mbeturinave në nivel lokal, duke i kontribuar zbatimit të politikave dhe përmbushjes së objektivave kombëtare
- **Kornizën afatmesme buxhetore 2020-2022 dhe 2021-2023**, që prezantojnë projektet strategjike për fuhën e mjedisit.

1.2.2 Korniza institucionale për menaxhimin e mbeturinave

Rolet dhe përgjegjësitë e akterëve kyq sa i përket menaxhimit të mbeturinave janë të sanksionuara me Ligjin mbi Mbeturina dhe aktet tjera relevante ligjore dhe nënligjore. Autoritet kryesore të menaxhimit të mbeturinave janë Ministria e Mjedisit, Planifikimi Hapësinor dhe Infrastrukturës dhe Komunitat e Kosovës.

Sipas Ligjit të Mbeturinave Ministria administron me mbeturinat e rrezikshme, mbeturinat toksike, mbeturinat likuide, industriale dhe të ngjashme. Komunitat nga ana tjetër menaxhojnë me mbeturinat komunale, mbeturinat inerte dhe nga demolimet, mbeturinat e vëllimshme dhe mbeturinat tjera jo të rrezikshme.

Neni 14 i Ligjit të Mbeturinave përcakton kompetencat e MMPH dhe këto kompetenca përfshijnë ndërmjet tjerash: (i). Hartimin e ligjeve, politikave strategjisë për menaxhimin e mbeturinave; (ii) zbatimin e strategjisë dhe masterplanit; (iii) dhënjen e licencave për operatorët; (iv) dhe krijimin e bazës së shënimeve dhe sistemit informativ për menaxhimin e mbeturinave.

Neni 15 i Ligjit të Mbeturinave përcakton kompetencat e Komunave dhe këto kompetenca përfshijnë ndërmjet tjerash: (i) krijimin e sistemit për menaxhimin e mbeturinave; (ii) hartimin e planit lokal të veprimit për menaxhimin e mbeturinave; (iii) përzgjedhjen e personave të licencuar për menaxhimin e mbeturinave; dhe (iv) caktimin e tarifave të mbeturinave dhe mënyrën e inkasimit të mjeteve.

Autoritet tjera për menaxhimin e mbeturinave janë:

- **Ministria e Zhvillimit Ekonomik** - Menaxhimi i Ndërmarrjeve Publike në Nivel Qëndror përfshi Kompaninë për Menaxhimin e Deponive të Kosovës; caktimi i tarifave për deponimin e mbeturinave
- **Ministria e Shëndetësisë** - Menaxhimin e Mbeturinave dhe Produkteve Medicinale
- **Ministria e Punëve të Brendshme** - Bënë koordinimin në fushën e mbrojtjes dhe shpëtimit nga fatkeqësitë natyrore e të tjera dhe sipas nevojës cakton anëtarët pjesëmarrës në komisionin për vlerësimin e dëmeve eventuale nga mbeturinat.
- **Agjencioni i Veterinës dhe Ushqimit** - është përgjegjes për rregullimin e aspekteve të menaxhimit me mbeturinat me prejardhje shtazore;
- **Dogana e Republikës së Kosovës** - kryen kontrollin, evidentimin dhe mbikëqyrjen e importit, eksportit dhe kalimit transit të mbeturinave
- **Policia e Republikës së Kosovës** - bashkëpunon me agjencionet dhe organizatat e vendeve tjera për identifikimin, luftimin dhe parandalimin e veprimeve të ndaluara dhe keqpërdorimit të mbeturinave.

Rolet dhe përgjegjësitë e organeve komunale në menaxhimin e mbeturinave janë paraqitur si në vijim:

- **Drejtoria për Urbanizëm, Planifikim hapësinor dhe Mbrojtje të mjedisit** – është përgjegjëse për vlerësimin dhe mbrojtjen e mjedisit, lejet e ndërtimit në hartimin e planeve zhvillimore, hartës zonale, mbikqyerjen e projekteve për mbrojtjen e mjedisit, etj.
- **Drejtoria për Mbrojtje, Shpëtim dhe Shërbime Publike** - është përgjegjëse për menaxhimin e të gjitha punimeve në pronën publike dhe komunale, masat parandaluese dhe ofrimin e shërbimeve në rast të fatkeqsive natyrore dhe tjera.
- **Drejtoria për Inspektimit** është përgjegjëse për mbrojtjen e mjedisit, e në këtë kontekst edhe te mbeturinave. Është përgjegjëse edhe për mbikëqyrjen dhe zbatimin e ligjeve dhe dispozitave të rregulloreve komunale në lëmin e Inspektoratit të Mbrojtjes së Mjedisit, tregut, sanitar, bujqësisë etj.
- **Drejtoria për Buxhet dhe Financë** - është përgjegjëse për propozimin e taksave, tarifave dhe ngarkesave tjera komunale si dhe inkasimin e tyre. Kjo Drejtori është përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e rregulloreve komunale për çështjet financiare, si dhe kryen punë tjera të përcaktuara me ligj,
- **Ndërrmarrja publike Komunale “Higjiëna” Decan)** ” – kjo ndërmarje si Shoqëri Aksionare, është përgjegjëse për kryerjen e shërbimeve të grumbullimit, bartjen nga vendbanimet dhe deri tek deponitë e mbeturinave

1.3 Konteksti lokal

1.3.1 Pozita gjeografike:

Deçani është qytezë në pjesën perëndimore të Kosovës. Komuna e Deçanit në vijën ajrore është larg nga Deti Adriatik 90 km, kurse 220 km larg nga Deti Egje. Drejtimi i shtrirjes së territorit të Komunës së Deçanit është veriperëndim - jug-lindje në mes gjatësisë lindore: 20° 5' e 20" dhe 20° 32' e 8" dhe në mes gjatësisë veriore: 42° 33' e 30" dhe 42° 26' e 3" dhe sipas Sistemit Global të Pozicionimit: Veri - 47° 00' dhe 47° 20' dhe Lindje - 20° 52' dhe 20° 06'.

Në perëndim kufizohet me Republikën e Shqipërisë në gjatësi prej 5.5 km ndersa në veriperëndim kufizohet më Malin e Zi 12.5 km. Në veri kufizohet më Komunën e Pejës: PT-2424 deri 460 (Maznik) më gjatësi prej 38.5 km . Në jug-lindje kufizohet me Komunën e Gjakovës nga PT - 460 deri të Gunga e Hereqit - në Jug nga PT 489 me gjatësi prej 24.05 km. Në jug dhe perëndim kufizohet me Komunën e Junikut 24.35m .

Deçani është vendosur përgjatë rrugës kryesore Pejë-Gjakovë-Prizren, dhe ka pozitë të mirë gjeografike. Njëpërmjet hekurudhës në Pejë lidhet me arterien kryesore ballkanike. Rruga automobilistike nëpër Pejë, Zhleb dhe Rozhajë bënë lidhjen më të shkurtër me Detin Adriatik, ndërsa nëpërmjet Gjakovës dhe Prizrenit lidhet me pjesët jugore të Kosovës dhe me rrugën e kombit, me Shqipërinë, shih fig.1.

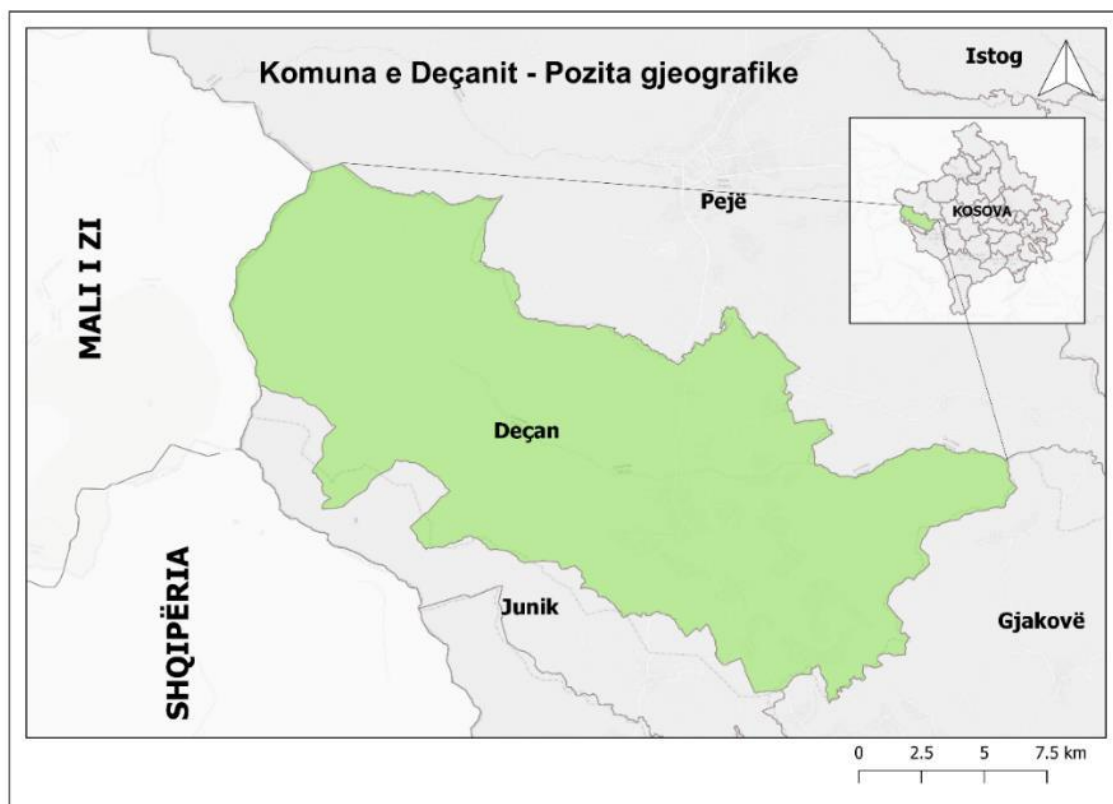

Fig.1. Territori i Komunës së Deçanit në hartën e Kosovës

Klima

Në veçoritë klimatike të territorit të Komunës së Deçanit rol vendimtar luan edhe relievi. Afersia e Bjeshkëve të Nemuna kushtëzohet klimë të ashpër. Ditët me diell zgjasin rreth 44 % prej ditëve të mundshme që është një vlerë e lartë. Mesatarisht numri i ditëve me diell mbi 9 orë në Deçan është 92 ditë gjatë vitit, e mbi 2000 m lartësi mbi detare rreth 115 ditë. Megjithëse Deçani gjindet në l.m.d. Prej 600 m temperaturat mesatare vjetore nuk lëshohen nën 0° C. Muaji më i ftohtë është janari me temperaturë mesatare mujore 0.2° C ndërkohë që muaji më i nxehtë është korriku me temperaturë të mesme mujore prej 21.5° C. Në Deçan nuk ka ditë me temperaturë të mesme ditore më të ultë se -15° C. ose me të lartë se +30° C.

Të reshurat

Sasia mesatare vjetore e rreshjeve në territorin e Komunës së Deçanit leviz prej 900- 1500 ml/m². Mesatarisht, gjatë vitit ka 126 ditë me të reshura. Më së paku të reshura ka gjatë muajt korrik, gusht dhe shtator 6-8 ditë mesatarisht me sasi deri në 70 ml/ m². Kurse sasia më e madhe është gjatë gjysmës së ftohtë të vitit ku sasia e të reshurave arrin deri 1500ml/m² në ditë.

1.3.2 Resurset natyrore:

Deçani është afirmuar si qendër turistiko-rekreative. Fenomenet natyrore dhe ato të rralla antropogjenë të këtij mjedisi parqesin motivet komplementare turistike të Rrafshit të Dukagjinit. Është me interes dhe atraktive lugina fluviale g-glaciale e Lumbardhit të Deçanit, e cila prej burimit deri në vendderdhje në Drinin e Bardhë, me gjatësi 40 km, ka një pjerrtësi vertikale rreth 2000 m. E tërë hapësira rreth Deçanit, gjegjësisht në mallet që e rrethojnë, janë me liqene akullnajore due me lugina të lumenjve, të cilat kanë formë të grykës due janë shumë tërheqëse për vizitorë. Pyjet e llojllojshme, kullotat e shumta, fauna e pasur, ajri i freskët due i pastër malor i Alpeve Shqiptare, kanë mundësuar që Deçani të afirmohet si qendër rekreativo-turistike. Valorizimi turistik i Deçanit ka fituar renomenë e vet me ndërtimin e pushimorës rrëzë malit të rrethuar me pyje të pishave due të gështenjës. Në afërsi të pushimores gjendet gryka e Lumbardhit të Deçanit. Në të dalë të Lumbardhit prej grykës së vet është ndërtuar Manastiri i Deçanit. Kisha due manastiri nuk është i njohir vetëm për arkitekturën, lartësinë, dekorimin plastic të syllit romak në gurë me portalet rreth dritareve, por edhe pse është vendosur në një vend pitoresk.

Resurset minerare- Territori i komunës së Deçanit është e pasur me burime natyrore, në veçanti me ato që përdoren për prodhimin e materialeve ndërtimore. Guri gëlqeror është resurse natyrore minerare me rëndësi në komunë.

Pyjet-Në komunën e Deçanit pyjet zenë rreth 34 % të territorit administrative, me një sipërfaqe prej rreth 860.13 tokë pyjore/sipërfaqe ha, ku shumica e sipërfaqes pyjore gjendet në kuadër të Parkut Kombëtar Bjeshkët e Nemuna, kurse rreth 7,003.17 ha janë livadhe dhe kullotë. Pyjet kontribuojnë në mënyrë efektive në zhvillimin e qëndrueshëm, nëpërmjet sigurimit të mirëqenies njerëzore, sigurojnë një mjedis të shëndetshëm dhe mbështesin

zhvillimin ekonomik të zonës në tërësi. Potenciali unik i pyjeve mbështet një ekonomi të gjelbër, cilësinë e jetës dhe ndikon në zbutjen e ndryshimeve klimatike²

Komuna e Deçanit është i pasur më resurse ujore sipërfaqësore dhe nëntokësore. Lumenjtë kryesor në këtë Komunë janë Lumbardhi i Deçanit, Lloqanit, si dhe shumë burime tjera natyrore.

1.3.3 Popullsia

Sipas të dhënave të regjistrimit të ASK 2011, Komuna e Deçanit kishte 40019 banorë, ndërsa sipas vlerësimeve të ASK 2021, numri i banoreve është 42480., shih tabelen. 1.

Regjistrimi ASK 2011		Vlerësimi ASK 2021	
Numri i popullatës	Numri i amvisërive	Numri i popullatës	Ngritje / zbritje %
40,019	5887	42480	+6%

Në komunën e Deçanit kryesisht migrim ndërkombëtarë i popullisë është me lartë, ndërsa migrimi kombëtarë është në shkallë më të vogël (tabela 2).

Tabela 2: Migrimi për vitin 2021 në Komunën e Deçanit³

Gjithësej popullsia e vlerësuar 2020	Migrimi ndërkombëtar 2021			Migrimi Kombëtar 2021			Bilanci i përgjithshëm i migrimit	Gjithësej popullsia dhe migrimi 2021
	Imigrimi	Emigrimi	Bilanci i migrimit ndërkombëtar	Imigrimi	Emigrimi	Bilanci i Migrimit Kombëtar		
42480	59	289	-230	108	143	-35	-265	42215

1.3.4 Gjendja e mjedisit dhe e biodiversitetit

Në Komunën e Deçanit, si pasojë aktiviteteve të ushtruara nga faktori njeri, janë dëmtuar në masë të madhe fondi pyjor, degradim i lumenjve dhe brigjeve të tyre, sipërfaqet e gjelbëruara nga hedhja e pakontrolluar e mbeturinave etj. Gjendja e “Lumëbardhit” të Deçanit dhe “Lumëbardhit” të Lloqanit nuk është aq e mirë, nga shfrytëzimi pa kriter i rërës dhe i zhavorrit, ndërtimit të hidrocentraleve, hedhjes së mbeturinave, derdhja e ujërave të ndotura (zeza) kanë ndikuar në cilësinë dhe sasinë e ujit. Prezenca e deponive ilegale prej së kaluarës si dhe depozitimi i tyre në brigje të lumenjve, prrockave, ndikon në ndotjen e tyre e tokës dhe ujrave, po ashtu shfaqjen e dukurive si, erozioni dhe vërshimet në tokat bujqësore, që shtrihen përgjatë këtyre lumenjve. Burim kryesor në ndotjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore në Komunën e Deçanit vazhdon të vijë prej mungesës së sistemit të kanalizimit për ujërat e ndotura (të zeza) në pjesën rurale të territorit komunal. ²

² Plani Zhvillimor i Komunës së Deçanit-2020-2028

³ Vlerësimi Popullsia e Kosovës 2021, ASK

NPL " Higjiena" është ndërmarrje e specializuar dhe e licencuar në kryerjen e shërbimeve me rëndësi të vaçantë shoqërore për jetën e qytetarëve – bartjen e mbeturinave dhe mirëmbajtjen e pastërtisë dhe higjienës publike. Rajoni ku shërben Ndërmarrja Publike Lokale „HIGJIENA” përfshin regjionin e Deçanit. Ndërmarrja është në funksion që nga koha e paraluftës për të vazhduar edhe pasluftës bashkë me " Hidrodrinin" duke ofruar shërbime të ujit dhe menaxhimit të mbeturinave deri në vitin 2006. Nga viti 2006 Ndërmarrja "Higjiena" ka filluar e vetëm shërbimet në menaxhimin e mbeturinave si një njësi operacionale në 100% e teritorit të komunës së Deçanit.

Ajri-Transporti është njëri ndër ndotësit kryesor të ajrit. Kjo ka të bëjë me hapësirën urbane, dhe në hapësirat rrugëve të transitit. Në këtë aspekt shkaktari kryesor është transporti automobilistik, për shkak se për punën e tyre përdoren lëndët djegëse fosile. Në anën tjetër, ndotës i ajrit i rëndësishëm është përdorimi i druve (thëngjillit) për ngrohje dhe burim energjetik. Në hapësirat ku objekte banimi janë shtëpitë individuale dhe ngrohja është individuale, emetimi i tymit është i lartë dhe në sezonin e dimrit kur shoqërohet me mjegull është tejet i rrezikshëm, ngase në situata të tilla nuk ka erë që do ta shpërndante. Njëri ndër problemet kryesore që paraqitet si pasojë e ndotjes nga transporti është emisioni i lartë i gazrave nga lëndët djegëse të automjeteve si: PM10, PM2.5, CO2, NOx, SO2. Emisionet nga automjetet shkaktojnë pjesën më të madhe të ndotjes me metalet e rënda si: Pb, etj. Koncentrimi më i madh i kësaj ndotje nga qarkullimi i automjeteve në komunën e Deçanit është përgjatë rrugës kryesore Deçan-Pejë dhe Deçan-Gjakovë. Stacione matëse të ndotësve të ajrit nuk ka në komunën e Deçanit prandaj mungesa e të dhënave ka ndikuar në një përshkrim të gjendjes të tillë me dhëna konkrete. Meq Komuna e Deçanit shtrihet në Regjionin e Pejës, vlenë të mirren të njëjta të dhënat e stacionit monitories për cilësi të ajrit në Pejë.

Ndotja nga zhurma- Akoma nuk ka sistem të monitorimit të zhurmës në nivel vendi, po ashtu as në Komunën e Deçanit. Zhurma vlerësohet varësisht për rastet të cilat janë në proces të Vlersimit të ndikimit mjedisë.

Komuna e Deçanit është mjaft e pasur me pasuri natyrore, të cilat përfshijnë: 8.940.40 ha tokë bujqësore, 14.420 ha tokë pjellore dhe 5.479.6 ha pyje. Sipërfaqet e tokave që kanë pësuar degradim rrjedhin si pasojë e shfrytëzimit të pa kontrolluar të pyjeve, gurëthyesve, materialeve inerte etj. Këto veprimtari negative, sidomos prerja ilegale e pyjeve ka për pasojë rritjen e erozionit, vërshimet si dhe shkatërrimin e botës së gjallë bimore e shtazore. Hedhja e mbetjeve në sipërfaqe të tokës në mënyrë të pa kontrolluar ndikojnë negativisht në ndotjen dhe degradimin e tokës. Nuk ka monitorim të përhershëm të tokës.

Biodiversiteti- Pyjet e llojlojshme, kullotat e shumta, fauna e pasur, ajri i freskët dhe i pastër malor i Alpeve Shqiptare, kanë mundësuar që Deçani të afirmohet si qendër rekreativo-turistike dhe ku valorizimi turistik i Deçanit theksohet me ndërtimin e pushimorës piktoreske rrëzë malit të rrethuar me pyje të pishave dhe të gështenjës në afrësi të së cilës gjendet edhe gryka e Lumbardhit të Deçanit si dhe me investimet në sektorin e zhvillimit turistik të kësaj

komune. Flora përfaqëson zonë shumë të pasur me pyje dhe me tipe tjera vegetacioni. Flora e kësaj treve rradhitet në zona në të cilat bëjnë pjesë:

- Gjetherënëset e fushave, si me llojet; shelgu, verra, plepa, bagrena, vidha si dhe shumë llojshmëri te pemëve: molla, dardha, arra, etj.
- Zona e gështenjave: Nga Juniku deri në Strelc në lartësi mbi detare prej 500 deri 1000m ku dallohet zona e pasur me gështenja ,ky lloji i pemëve ka rëndësi të madhe si nga fryti ashtu nga lënda drunore.
- Zona e pyjeve gjetherënëse: Në lartësi derë në 1500m dallojmë pyjet gjetherënëse si bungu, ahu, shkoza lajthia frashri, panja etj. Shërbejnë si lëndë djegëse dhe në ndërtimtari.
- Zona e pishnajave: Në zonën e pishnajave paraqiten relikte dhe lloje endemike si: pisha e bardhë, pisha e zezë, bredhi i kuqë, bredhi i bardhë, molika etj. Këto lloje të drunjve kanë rëndësi të madhe si në ndërtimtari ashtu edhe në industri.

Fauna e Bjeshkëve të Nemuna paraqet një rezervat shumë të pasur me lloje të ndryshme të kafshëve të egra të cilat jetojnë në pyje të dendura si : ariu , ujku ,dhelpira , lepuri , vjedulla ,derri i eger , reqebulli , kaprolli ,ketri etj si dhe një lloj-llojshmëri shumë e madhe e shtazëve që ndërtojnë fole të përhershme ose sezonale. Në bazë raporteve të deritanishme konstatohet se përbëhet prej 8 llojeve të peshqeve, 13 lloje ujëtokësorë , 10 lloje rrëshqitës 148 lloje shpendësh, 36 lloje gjitarë ,dhe 129 lloje fluturash.⁴

1.3.5 Të dhënat mbi ekonominë lokale

Numri i bizneseve të regjistruara në Komunën e Deçanit rezulton te jenë rreth 1834, kryesisht biznese të mesëm të vegjël. Komuna e Deçanit është komunë në zhvillim e sipër për sa l përket veprimtarisë turistike të konsiderueshme gjatë sezonit dimëror dhe veror duke qenë se është e shtrirë përgjatë vargmaleve të Bjeshkëve të Nemuna.

Pjesëmarrja e veprimtarive prodhuese dhe shërbyese në krahasim me veprimtaritë tjera ekonomike është më e vogël, duke treguar një pjesëmarrje më të madhe në biznesin privat.

Sipas statistikave, në vitin 2018 janë 1834 biznese të regjistruara në zyrën për regjistrim të bizneseve, ndër të cilat aktivitet biznesor ushtrojnë 330 biznese në qendrën urbane kurse 447 në lokalitete tjera rurale.

Në bazë të dhënave mbi numrin e punëtorëve të punësuar në bizneset e regjistruara në Komunën e Deçanit e të prezantuara në pasqyra statistikore mbi regjistrimin e bizneseve shihet se në komunën e Deçanit gjithsejt të punësuar janë 3500 punëtorë.

Spektori i industries, veçanerisht fabrikat e dikurshme, si: Fabrika auto-pjesëve “Ramiz Sadiku” në Isniq, e pompave me piston në Isniq, rrjetit të armiruar në Deçan, përpunimit të mjaltit “APIKO” në Deçan, fabrikat për përpunimin e drurit, mobileve po të funksiononin do të kishin

⁴ Plani lokal i menaxhimit të integruar të mbeturinave

efekt pozitiv në uljen e papunësisë. Disa nga këto objekte janë privatizuar sipas AKM-ës dhe funksionojnë shumë pak, duke mos ndikuar pothuajse aspak në uljen e papunësisë.

1.3.6. Bujqësia- Komuna e Deçanit disponon me 8.940 ha tokë bujqësore që përfshinë 31% të sipërfaqes së tërësishme të komunës së Deçanit (29 700 ha), e cila në bazë të kualitetit të tokës shprehur në përqindje të sipërfaqes është:

Tokë e mirë – klasa I, II, III, 60 % ; Tokë e mesme – klasa IV 25 % ; Tokë e varfër – klasa V, VI 15 %. Sipas të dhënave zyrtare në këtë komunë janë;

- Tokë në pronësinë private janë 7980 ha
- Tokë në pronësinë shoqërore janë 960 ha.
- Tokë e lërueshme është 51, 2 % ose 5916 ha.
- Sipërfaqe e mirë me kullosa natyrore (mbi 7,000.00 ha).

Bujqësia sigurojnë të ardhura mbi 65 % e banorëve të Komunës, përmes kulturave kryesore që janë: misri, gruri, pemet dhe përimet. Zonat për prodhim bujqësor janë të identifikuar kryesisht në viset rurale, ku shumica e familjeve kanë sipërfaqe të pamjaftueshme të tokës dhe të ndarë në disa parcela, gjë që pamundëson zbatimin teknologjisë bashkëkohore në prodhimtarinë bujqësore

1.3.6 Turizmi lokal

Trashëgimia natyrore dhe kulturore në komunën e Deçanit është e pasur me shumëllojshmëri të monumenteve. Prej trashëgimisë natyrore duhet të veqohen rezervatet natyrore si: - “Kozhnjerit”, “Maja Ropsit”, “Bjeshka e Prejlepit”, “Zona e Rëndësisë së Posaçme” (viti i shpalljes 2005). Vlen të theksohet edhe aspekti gjeologjik, që është mjaft heterogjen dhe dallon nga pjesët e tjera të Alpeve Shqiptare (Bjeshkët e Nemuna), ku janë prezent disa lloje të shkëmbinjve, me të përhapurit janë shkëmbinjtë silikat, serpentini dhe karbonit (dollomitet).

Zona e veçant e mbrojtur shtrihet në Grykën e Deçanit gjatë rrjedhës së “Lumbardhit të Deçanit”, me një hapësirë prej 800 ha. Kjo pjesë karakterizohet më bukuri të rralle të natyrore me shkëmbinjë gëlqeroro, që “Lugina e Lumbardhit”, është e ndërtuar në kanjonin e glacialit të dikurshëm në luginen që është 30 km.

Rezervati Strikt “Bjeshka e Kozhnjerit - Maja e Ropsit -gjetet në shkëmbinjtë gëlqeror dhe serpentini, në lartësinë mbidetare 1708 - 2501 metra dhe ka sipërfaqe 1,110.57 hektar. Në këtë gjinden bashkësitë bimore si: Bashkësia e hormoqit (*Picetum excelsae*), Bashkësia e hormoqit dhe arnenit (*Piceo-Pinetum peucis*) dhe Bashkësia e arnenit (*Pinetum peucis*). Në kuadër të vegjetacionit të bimëve barishtore dallohen këto lloje: *Saxifraga stellaris*, *Valeriana tripteris*, *Malva moschata*, *Cirsium candelabrum*, *Tanacetum vulgare*, *Salix eleagnos*, *Lilium martagon*, *Centaurea ipecensis*, *Verbascum baldacii*, etj.

Malet e Prilepit-Rezervati Strikt “Malet e Prilepit” gjendet në shkëmbinjtë gëlqeror, në lartësinë mbidetare 1815 metra dhe ka sipërfaqe 106.04 hektar. Në këtë zonë janë prezentë bashkësitë bimore si në vijim: Panja e heldrahit (*Acer heldreichii*), Arneni (*Pinus peuce*), Pisha

e bardhë (*Pinus silvestris*), Hormoqi (*Picea abies*), Bredhi (*Abies alba*), Panja malore (*Acer pseudoplatanus*), Panja gjetherrapi (*Acer platanoides*), Ahu (*Fagus moesiaca*), Mushtekna (*Betula pendula*), Plepi i egër (*Populus tremula*), Shelgu i egër (*Salix caprea*) etj.⁵

Institucionet publike

Administrata publike- Komuna e Deçanit ka planifikuar ndërtimin e objektit të ri të ku do të vendoseshin: Administrata Komunale, Gjykata Themelore në Pejë –Dega në Deçan, Qendra për Pune Social-QPS dhe Qendra për Regjistrim të dokumenteve-QPD dhe Regjistrimin e Automjeteve-QRA, të cilat aktualisht funksionojnë në disa objekte të veçanta. Në aspekt të përmirësimit të shërbimeve, parashihet avancimi i sistemit elektronik në ofrimin e shërbimeve për qytetarë, për funksionim me eficient në administratën e institucioneve të cekura më lartë, ku është planifikuar ndërtimi i objektit. Në strukturën organizative të Komunës së Deçanit janë 11 drejtori të cilën e mbulojnë shërbimin në të gjitha sektorët e nevojshme për komunitetin vendas.(Fig.2. Struktura organizative e Administratës së Komunës).

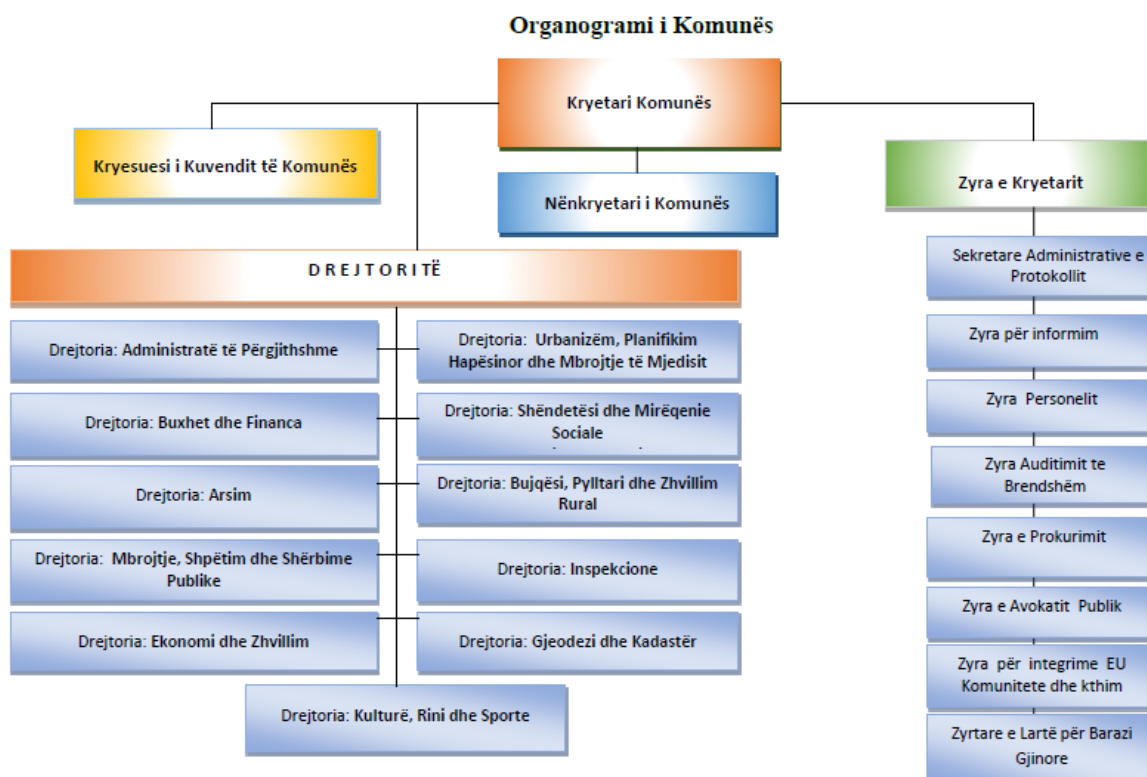

Fig.2. Struktura organizative e Administratës së Komunës së Deçanit

Arsimi

Në komunën e Deçanit arsimit është i organizuar në nivel të arsimit parashkollor/parafillor ku paraqet nivelin 01 dhe 02 sipas përshtatjes në përkufizimet e SNKA-së (Klasifikimi standard ndërkombëtar i arsimit). Nivelin 01: Paraqet zhvillimin e hershëm dhe edukimin e fëmijës nga

⁵ Plani zhvillimor i Komunës së Deçanit

mosha 0 deri nën 3 vjeçë. Arsimi parashkollor-para fillor në këtë nivel përfshihen çerdhet për fëmijë 1-2 vjeçar, kopshtet (për fëmijë 3-4 vjeçar) dhe klasa e pare për fëmijë 5-6 vjeçar. Në komunën e Deçanit niveli i arsimit parashkollor zhvillohet në një çerdhe, Kopshti i fëmijëve “Fatosat”, me kapacitetit 120 vende, duke i përfshirë grup moshat nga 6 muajsh-6 vjeçë. Niveli 02: Arsimi parafillor përfshin moshat 3 vjeç deri në 6 vjeç.

Arsimi i obliguar paraqet nivelet një dhe dy sipas SNKA-së (Klasifikimi standard ndërkombëtar i arsimit). Arsimi fillor klasifikohet si niveli 1 (klasat 1-5) dhe niveli 2 është arsimi i mesëm i ulët (klasat 6-9). Arsimi i obliguar funksionon në 18 shkolla publike.

Niveli i arsimit i mesëm i ulët shtrihet nga klasa e gjashtë deri në klasën e nëntë (6-9). Grupmosha e nxënësve në këtë nivel është nga 11 deri në 14 vjeç. dhe funksionon në shkolla të mesme te ulëta publike. Niveli i arsimit të mesëm të lartë paraqet nivelin tre (3) sipas SNKA-së (Klasifikimi standard ndërkombëtar i arsimit) dhe funksionon në shkolla të mesme publike dhe nuk ka shkolla jopublike (të licencuara) në komunë.⁶

Në bazë të synimeve dhe përmbajtjes këto shkolla janë të organizuara në gjimnaze dhe në shkolla profesionale. Shkollat e mesme të larta (gjimnazet dhe shkollat profesionale) janë shkolla të profilizuara. Gjimnazet “Vëllezër Frashëri” ndahen në këto dy drejtime :

- Shkencat natyrore dhe
- shkenca shoqërore-gjuhësore.

Ndërsa shkollat e mesme profesionale “Tafil Kasumaj” në Deçan ndahen në këto drejtime:

- Mjekësisë , Elektronikë, Mekatronikë , Makineri, Ekonomi, Hoteleri

Arsimi para universitar -për vitin shkollor 2019/2020 në sistemin e arsimit publik parauniversitar në komunën e Deçanit janë regjistruar gjithsej **5,495** nxënës kurse në vitin 2018/2019 ishin të regjistruar gjithsej 5.734.

Shëndetësia

Sherbimet shëndetësore ne komunën e Deçanit ofrohen në nivel të kujdesit parësor shëndetësor. Shërbimet ofrohen në Institucione shëndetësore publike dhe private. Rrjeti publik i KPSH përbëhet nga gjithsej 10 institucione, nga të cilat Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) si njësi kryesore, dhe njësitë e saj përbërëse: 3 Qendrat e Mjekësisë Familjare (QMF) dhe 5 Ambulancat Mjekësisë Familjare (AMF), Qendra kryesore e vaksinimit në QKMF dhe Njësia e Urgjencës në objekt të veçantë në kuadër te QKMF. Në kuadër të QKMF-së funksionon edhe Qendra Informuese (SISH). Kujdesi parësor shëndetësor (KPSH) mbështetet në konceptin e mjekësisë familjare dhe përfshin kujdesin dentar dhe ndërhyrjet e vogla kirurgjike. Në sistemin e shërbimit parësor shëndetësor të Komunës së Deçanit janë te angazhuar 120 punëtor.

1.3.7 Dokumentet relevante komunale

Dokumentet relevante të aprovuara në Komunën e Deçanit për fushën e mjedisit, janë;

⁶ Plani Zhvillimor i komunës së Deçanit 2019-2028

- Plani Zhvillimor Komunal i Komunës së Deçanit 2020-2028
- Plani Lokal i Veprimit Mjedisor 2020-2023
- Plani lokal për menaxhimin e integruar të mbeturinave 2021-2025-
- Plani lokal për menaxhimin e mbeturinave inerte nga ndërtim demolimi, 2020-
- Plani për qëndren e grumbullimit dhe magazinimit të mbeturinave të vëllimshme, 2020
- Harta zonale- te verifikohet!!
- Plani i emergjencave –Vlerësimi I rreziqeve nga fatkeqësit natyrore dhe fatkeqësit tjera në territorin e Komunës së Decanit, 2018

2 Gjendja ekzistuese e menaxhimit të mbeturinave

2.1 Të dhënat për mbeturina në komunë

Gjenerimi dhe kompozicioni i mbeturinave:

Sipas raportit vjetor të vitit 2021 të AMMK, për menaxhimin e mbeturinave komunale, sasia e mbeturinave të gjeneruara, grumbulluara dhe të deponuara në Komunën e Deçanit janë me sa vijonë; shih tabelen 3.

Viti	Mbeturina të grumbulluar (ton)	Mbeturina të grumbulluara nga deponitë ilegale (ton)	Totali i sasisë së mbeturinave të deponuara nga Ambienti (ton)
2021 ⁷	8,298	-	8,298
2018 ⁸	2,913	-	2,913

Nese merret nje krahasim për mbeturinat e grumbulluara dhe deponuara nga Komuna e Deçanit vrehet se për vitin 2021, është trefishuar sasia e grumbulluar në krahasim me vitin 2018.

Në lidhje me kompozicionit/ përbërjes së mbeturinave në Komunën e Deçanit pas vlerësimit të 4 vendbanimebe të ndryshme të analizuar mbi 500 kg për secilen zonë, kemi këtë përbërje të kompozicionit (shih tabelen 4 në vijim).

Tabela 4. Kompozicioni i mbeturinave bazuar në analizën e kompozicionit të mbeturinave 2021

Lloji i mbeturinave	Analiza e parë A1 2021	
	Kilogram	Përbërja në %
Total mbeturinat komunale	2,273.7	
Letër dhe karton	484.28	21.3%
Qelq	131.87	5.8%
Mbeturina të biodegradueshme	698	30.7%
Tekstil	145.51	6.4%
Plastikë	432	19.0%
Metal	25	1.1%
Mbeturina tjera komunale	356.97	15.7%
Totali në kg dhe në %	2,273.7	100.0%

Mbeturinat e riciklueshme komunale të grumbulluara nga operatorët janë paraqitur në tabelen 5. Në kuadër të këtyre mbeturinave janë letër dhe karton, qelq, mbeturinat e biodegradueshme të kuzhinës, tekstil dhe veshje, plastik dhe metal.

Krahas këtij operatori ekzistojnë edhe ca mbledhës informal dhe operatorë të riciklueshme të cilët janë të palicencuar dhe të cilët nuk janë pjesë e sistemit të organizuar të menaxhimit të mbeturinave.

⁷ Raporti Vjetor për Menaxhimin e Mbeturinave në Kosovë, AMMK 2021

⁸ Raporti Vjetor për Menaxhimin e Mbeturinave në Kosovë, AMMK, 2018

Tabela 5: Bilanci i mbeturinave komunale						
Kategoria	Mënyra e përcaktimit të sasisë	Mbeturinat e grumbulluara			Mbeturinat e dorëzuara	
		Nga operatorët e grumbullimit	Nga ricikluesit	Nga deponitë ilegale	Mbeturinat e ricikluara / tregtuara	Mbeturinat e deponuara
Mbeturina mikse komunale	Matje	8,298 t	NA	NA	8,298 t	8,298 t
Total:	8,298 t	8,298 t			8,298 t	8,298 t

2.2 Shërbimi i grumbullimit dhe transportit të mbeturinave ,

2.3 Operatorët e shërbimit të grumbullimit dhe transportit

Grumbullimin dhe deponimin e mbeturinave komunale në komunën e Deçanit e bënë Ndërmarrja Publike Lokale NPL “Higjiena” Sh.a. Deponimi i mbeturinave nga ana e Ndërmarrjes Higjiena bëhet në deponinë komunale të Pejës në fshatin Sverkë (shih tabelen 6).

Tabela 6: Operatorët e mbeturinave nën përgjegjësi komunale					
	Emri i operatorit (biznesit)	Forma e pronësisë	Kategoria e menaxhuar e mbeturinave	Mbulimi me shërbim %	Statusi i kontraktimit (po/jo)
Operatori 1	Higjiena SH.A	Shoqeri aksionare	komunale	100%	po

Tabela 7: Operatorët tjerë të mbeturinave që operojnë në territorin e komunës				
	Emri i operatorit (biznesit)	Forma e pronësisë	Kategoria e mbeturinave të menaxhuara	Sasia e mbeturinave të menaxhuara
Operatori 1	NA			

2.3.1 Mbulimi me shërbim:

Mbulimi me shërbim në Komunën e Deçanit është në shkallën 100%, sipas raportit të AMMK për vitin 2021. Shërbimi për grumbullimin e mbeturinave bëhet nga Ndërmarrja Higjiena. Shërbimi i mbulimit bëhet për ekonominë familjare, bizneset dhe institucionet.

2.3.2 Tipologjia e ofrimit të shërbimit:

Në Tabelën 8 është paraqitur tipologjia dhe frekuenca e ofrimit të shërbimit. Në qytet (zona urbane) mënyra predominante e shërbimit është me kontejnerë të përbashkët ndërsa në zonën rurale forma e shërbimit është derë më derë. Frekuenca e shërbimit për zonën urbane është 1 – 2 herë në ditë varësisht nga sezona dhe gjenerimi i mbeturinave ndërsa në zonën rurale mbeturinat grumbullohen një herë në javë. Sa i përket infrastrukturës ndarëse ajo nuk ekziston në komunë dhe mbeturinat hedhen në kontejnerë/shprta në mënyrë të përzier dhe si të tilla grumbullohen nga operatori.

Vendbanimi	EF të shërbyera derë më derë %	Frekuenca e shërbimit	EF të shërbyera me shporta / kontejnerë të përbashkët %	Frekuenca e shërbimit
Zona urbane qendra ⁹	15%	6 dite në javë	85%	(çdo dite)
Zona rurale	100%	1 here në javë	-	

2.3.3 Asetet e hudhjes, grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale:

Ndërmarrja “Higjiena”, posedon lloje të ndryshme të aseteve për hudhje, grumbullim dhe transport të mbeturinave për Komunën e Deçanit, si për pjesën urbane dhe rurale, shih tabelen 9. Në komunën e Deçanit mjeteve e hudhjes së mbeturinave janë shportat 120l dhe 240 l si dhe kontejnerët 1.1m3. Gjendja e këtyre pajisjeve të hudhjes është kryesisht e mirë megjithatë nevojiten investime të vazhdueshme në ripërtëritjen e tyre.

Lloji i kontejnerit	Numri	Gjendje të mire funksionale %	Gjendje jo të mire %
Shporta 120 l	4900	85%	15%
Shporta 240 l	1600	90%	10%
Kontejnerë 1.1 m3 metalik	80	85%	15%
Kontejnerë 1.1 m3 plastikë	15	85%	15%

Pajisjet teknike për grumbullim dhe transport të mbeturinave si asete të Ndërmarrjes Higjiena, janë paraqitur në tabelen 12. Operatori i shërbimit ka në dispozicion një autopark të konsiderueshëm prej 8 kamionëve dhe një traktori. Gjendja e këtyre pajisjeve është operative megjithatë këta kamionë janë të vjetër 20 vite e më shumë dhe si të tillë kanë defekte më të shpeshta dhe harxhim të karburanteve dhe lirim të gazrave serrë.

Brendi	Tipi	Kapaciteti ton apo m3	Viti prodhimit	Targat	Gjendja (funksionale /e keqe)
Kamion	VOLVO	7146	2007	03-271-GN	Funksionale
Kamion	MAN	4700	1990	03-469-CO	Funksionale

⁹ Ndërtesa shumëkatëshe me banim kolektiv

Kamion	IVECO	4500	2001	03-681-AR	Funksionale
Kamion	MERCEDES/BENZ	10140	2004	03-391-CG	Funksionale
Kamion	SCANIA	6925	2004	03-394-GN	Funksionale
Kamion	MERCEDES/BENZ	10850	2001	03-329-GB	Funksionale
Kamion	MAN	10850	1996	03-584-DO	Funksionale
Kamion	MAN/MULTI	24000	2002	03-574-HK	Funksionale
Traktor	FERGUSON	1500		03-270-228	Funksionale

2.3. Rishikimi i implementimit të planit

Komuna e Deçanit në planin e menaxhimit të mbeturinave 2016-2021, ka pasur 15 objektiva kryesorë të ndarë në të shërbimit, dhe institucional.

Në tabelën në vijim janë pasqyruar më detajisht objektivat e planit, treguesit e suksesit, caqet e planifikuara, realizimin e tyre, si dhe janë dhënë komentet konkrete për secilin objektiv. Në përgjithësi rezultatet e realizimit të caqeve janë modeste për shkak të mungesave infrastrukturore dhe kapaciteteve institucionale.

Sido që të jetë ky rishikim i PKMM aktual, duhet të na shërbej si një mësim dhe si orientim për hartimin e PKMM në vijim, me qëllim që të adresohen qartë rrethanat dhe arsyet që kanë ndikuar në mospërbushjen e objektivave.

.

Tabela 13: Pasqyra e realizimit të objektivave të PKMM aktual

	Objektiva e MM	Treguesi i performancës	Caku	Realizimi	Favorshëm / pafavorshëm	Koment
O1	Riorganizimi i zonave për shërbime të grumbullimit tëmbeturinave	1	1	1	Favorshëm	
O2	Rritja graduale e mbulueshmërisë me shërbime.	%	100%	100%	Favorshëm	Mungesa e fondeve të infrastrukturës
O4	Ndarja e mbeturinave në burim në shkollat publike dhe institucionet.	1	1	0	Pafavorshëm	Mungesa e fondeve të infrastrukturës dhe pandemia
O5	Ndarja e mbeturinave në burim në disa lagje apo vendbanime të komunës.	1	1	0	Pafavorshëm	Mungesa e fondeve të infrastrukturës dhe pandemia
O6	Ndarja e mbeturinave në sheshe publike – ishujt e gjelbër.	1	1	0	Pafavorshëm	Mungesa e fondeve të infrastrukturës dhe pandemia
O7	Përcaktimi i lokacionit për pranimin embeturinave të vëllimshme	1	1	1	Favorshëm	Lokacioni është percaktuar.
O8	Krijimi i sistemit lokal të kompostimit	1	1	0	Pafavorshëm	Mungesa e fondeve të infrastrukturës dhe pandemia
O9	Grumbullim dhe transportim i vecantë i mbeturinave shtazore.	1	1	0	Pafavorshëm	Dobësi në zbatim
O10	Ndarja e mbeturinave medicinale nga mbeturinat komunale	1	1	1	Favorshëm	
O11	Identifikimi i lokacionit për ndërtimin e qendrës grumbulluese për mbeturinat nga ndërtim demolimi	1	1	1	Favorshëm	Lokacioni është percaktuar.
O12	Miratimi i rregullores	1	1	1	Favorshëm	Rregullorja është hartuar dhe miratuar
O13	Emërimi i zyrtarit për menaxhim tëmbeturinave	1	1	1	Favorshëm	Zyrtari është emëruar
O14	Organizimi i procesit të përcaktimit të tarifave të shërbimit tëgrumbullimit tëmbeturinave komunalen	1	1	1	Favorshëm	Procesi është zbatuar
O15	Krijimi i kampanjës për vetëdijësim dheinformim rreth efektevepozitive dhe negative tëmbeturinave, rreth oraritdhe rregullave tëgrumbullimit dhehedhjes së mbeturinave.	1	1	1	Favorshëm	Jane mbajtuar takime sipas masave te pandemise

2.4. Performance e shërbimit

2.4 Efikasiteti i stafit të ofruesit të shërbimeve:

Numri i stafit të angazhuar në ofrimin e shërbimeve përfshin stafin direkt të angazhuar në operime si dhe stafin indirekt dhe administrativ të cilët i mbështesin ofrimin e shërbimit të MM. Numri i stafit total është 55 dhe raporti staf direkt staf administrative është 60% / 40%. Në përgjithësi efikasiteti i stafit të NPL Higjiena në komunën e Deçanit nuk është i favorshëm sidomos nëse treguesi kalkulohet për konsumatorë të shërbyer që shpalos mbistafim (joefikasitet të theksuar operativ).

Numri i stafit ofrues të shërbimeve në menaxhimin e mbeturinave janë gjithësejt 33. Për vitin 2021, efikasiteti i shërbimit për menaxhimin e mbeturinave komunale në Komunën e Deçanit është paraqitur në tabelen 14.

Tabela 14: Efikasiteti i stafit të shërbimeve të MM	
Kategoria	Numri i stafit
Stafi direkt	
Kryepunëtorë	2
Shoferë	9
Punëtorë	22
Total staf direkt:	33
Staf indirekt dhe administrativ	
Drejtorët e bordit	4
Menaxhmenti i lartë ¹⁰	2
Inkasantë	6
Zyrtarë të rangut të mesëm	5
Staf teknik	3
Zyrtarë të rangut fillestar	2
Total staf indirekt dhe administrative:	22
Total staf të MM	55
Mbeturina të grumbulluara	8,298.4t
Efikasiteti i stafit / ton mbeturina të grumbulluara	6,62
EF të shërbyera	6,909EF
Efikasiteti i stafit / EF të shërbyera	7,96

¹⁰ KE, ZKF, drejtorët e departamenteve, dhe pozita tjera të larta.

2.4.1 Performanca e asetëve të grumbullimit dhe transportit:

Performanca e asetëve të grumbullimit dhe transportit, sipas të dhënave të Rportuara për vitin 2021, është paraqitur në tabelen 15. NPL „Higjiena“, e cila operon në Komunën e Deçanit, ka këtë performancë të grumbullimit dhe transportimit të mbeturinave, shih tabelen 17. Konsumi i naftës mesatare është 8.12 l/ton dhe i njëjti është mjaft i lartë edhe pse komuna e Deçanit nuk e ka deponinë afër. Në këtë joefikasitet ka ndikuar prezenca e makinerisë së vjetëruar e cila nuk është efikase.

Tabela 15: Performanca e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave	
Kategoria	Performanca
Kamionët në operim	8
Mbeturinat e Grumbulluara (ton/vit)	8,298.4
Kilometrazhi (km/vit)	NA
Konsumi i naftës (l/vit)	67,422.5
Efikasiteti i Shfrytëzimit %	
Konsumi i naftës l/ton	8.12

2.5 Performanca financiare e MM

2.5.1 Shpenzimet e shërbimit të MM

Shpenzimet vjetore për shërbimin e menaxhimit të mbeturinave komunale për vitin 2021 janë të paraqitura në tabelen 16. Shpenzimet përfshijnë pagat, shpenzimet direkte dhe indirekte dhe amortizimi.

Struktura e shpenzimeve për ofrimin e shërbimeve shpalos faktin se shumica dërmuese e shpenzimeve shkojnë në paga dhe shpenzime administrative ndërsa nuk shpenzime amortizimi për shkak të asetëve të vjetëruara. Operatori duhet të përmirësojë efikasitetin e operimit për të siguruar fonde shtesë për investime të ripërtëritjes kapitale.

Tabela 16. Shpenzimet e shërbimit të MM		
Kategoria e kostove dhe shpenzimeve	Kostot (€/vjet)	Pjesëmarrja %
Shpenzimet e pagave	144,329.6	40%
Shpenzimet e materialit direkt ¹¹	109,088.6	30%
Shpenzimet indirekte dhe administrative	105,564.3	30%
Amortizimi	-	-
Total:	358,982.5	100%

2.5.2 Të hyrat dhe arkëtimi i ofrimit të shërbimeve të MM

¹¹ Nafta, pagesa e deponisë, mirëmbajtja dhe riparimet e kamionëve dhe kontejnerëve, regjistrimi i kamionëve, etj.

Të hyrat nga arkëtimi i ofrimit të shërbimeve të MM në Ndërmarrjen Hixhiena, janë të paraqitura në tabelen 17. Amvisëritë janë kategoria më e rëndësishme e të hyrave 61,7% e pasuar nga bizneset 33% dhe institucionet 5%. Shkalla e arkëtimit është 79,6 dhe si e tillë nuk është e kënaqshme sidomos për bizneset ndërsa % për amvisëritë ajo është 93,3%.

Të hyrat operative	Të hyrat		Arkëtimi	
	€	%	€	%
-Amvisëritë	345,353.2	61,7%	322,086.5	93,3%
-Bizneset	185,552.9	33,1%	95,556.4	51,3%
-Institucionet	28,500	5,0%	28,032	98,3%
-Nga shërbimet tjera të kontraktuara	125	0,2%	74	59,2%
Total:	559,531.1	100%	445,748.9	79,6%

2.5.3 Mbulimi i kostove dhe efikasiteti i operimit

Mbulimi i kostove dhe efikasiteti i shërbimit në Komunën e Deçanit, ka qënë si vijon, shih tabelen 18. Komuna e Deçanit i mbulon kostot porse kjo bëhet në kurriz të investimeve çka nuk paraqet stabilitet në periudhën afatmesme dhe afatgjate. Poashtu ngritja e çmimeve e vitit 2022 si dhe ngritja e çmimit të deponimit pritet që të shtoj presionin në qëndrueshmërin financiare të sistemit.

Kostot e MM	358,982.5
Të hyrat e MM	559,531.1
Arkëtimi	445,674.9
Shkalla e mbulimit nga faturim i%	155%
Shkalla e mbulimit nga arkëtimi %	124%
Kosto për ton të mbeturinave	40,2 €/t

2.5. Infrastruktura për ndarje, riciklim dhe deponim të mbeturinave

Qendrat e transferit dhe të riciklimit

Në komunë e Deçanit nuk ka qendra të transferimit dhe riciklimit të mbeturinave, zyrtarisht të licensuar. Mbeturinat e grumbulluara nga Ndërmarrja "Higjiena" dërgohen drejtë në deponi e Pejës.

Deponia

Komuna e Deçanit nuk ka deponi te licensuar të mbeturinave në territorin e saj. Të gjitha mbeturinat e grumbulluar dergohen ne deponin sanitare të Pejës.

2.6. Menaxhimi i kategorive tjera të mbeturinave

Menaxhimi i mbeturinave të vëllimshme, në komunën e Deçanit akoma nuk ka ndonjë vend të veçantë për hedhjen e tyre. Grubullimin dhe deponimin e tyre nga viset urbane dhe rurale e bënë Ndërmarrja “Hixhiena”.

Menaxhimi i mbeturinave nga ndërtim demolimi, Komuna e Deçanit, Komuna e Deçanit, respektivisht Drejtoria për Mbrojtje, Shpëtim dhe Shërbimeve Publike (DMSHSHP) kanë identifikuar paraprakisht një lokacion cili i mund të shërbejë për depozitimin e mbeturinave inerte nga ndërtimi dhe demolimi. Duke u mbështetur në arsyetime konkrete që lidhen me ndikimin në mjedis, si dhe çështjet administrative dhe pronësore, Komuna e Deçanit ka paraparë ndërtimin e një qendrë të grumbullimit të mbeturinave të vëllimshme pranë hapësirës komunale që komuna ka ndarë për zhvillimin e veprimtarisë së Ndërmarrjes publike komunale “Higjiena”.

Lokacioni i propozuar ofron kushtet për funksionalizim të saj por duhet të planifikohen përgatitjet e veprimeve përcjellëse për të synuar operimin e tij. Vendi i propozuar ka një sipërfaqe prej rreth 5.38 ha, dhe do të shërbejë si vendlokacion për të gjitha veprimtaritë e NPL “Higjiena”, përfshirë këtu objektin administrativ të kompanisë, autoparkun për kamionë, qendrën e ndarjes në të ardhmen etj. Ky lokacion është në distancë 4.47 km prej qytetit me anë të rruges që parashihet të shfrytëzohet si dhe ofron akses mjaft të mirë me rrugët kryesore.

Menaxhimi i mbeturinat shtazore, nuk ka trajtim të veçant për këtë lloji të mbeturinave përveç se deponohen në deponinë sanitare në Sverkë nga ana e Ndërmarrjes “Hixhiena”. Nuk ka të dhënat për mbeturinat shtazore.

Menaxhimi i mbeturinat medicinale, mbeturinat të gjeneruara nga kujdesi primar (QKMF, QMF dhe Ambullanta) nuk ka të dhanë për ndonjë trajtim të veçant.

3 Objektivat e MM dhe plani operacional

3.1 Vizioni i MM

Komuna e Deçanit është një komunë e cila promovon menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave të bazuar në parimet e ekonomisë qarkore me synim mbrojtjen e mjedisit, prezervimin e resurseve natyrore dhe zhvillimit ekonomik lokal.

Komuna e Deçanit synon që të ofrojë shërbime të menaxhimit të mbeturinave gjithë qytetarëve të saj. Krahas këtij veprimi komuna synon që të ngrisë kualitetin e shërbimeve duke bashkëpunuar më qytetarët e saj dhe akterët tjerë relevant.

Duke promovuar konceptin 3R dmth zvogëlim, ripërdorim, dhe riciklim komuna synon që gradualisht të fillojë të ndajë mbeturinat (nga ekonomi familjare, tek shkollat dhe institucionet, dhe biznese), të edukojë qytetarët rreth përfitimeve për ndarje të mbeturinave dhe të krijojë infrastrukturë për zhvillim ekonomik lokal, pra të krijojë mundësi qytetarëve që të krijojnë biznese financiarisht të qëndrueshme në sektor. Përfundimisht, komuna synon që të krijojë një mjedis më të pastër për qytetarët e saj, gjë që do të ndikonte në ngritjen e mirëqenies për qytetarë.

3.2 Objektivat dhe caqet e MM

Formati i standardizuar i PKMM përmban pesë objektiva të paraqitur në tabelën e mëposhtme (edhe pse lista nuk është e kufizuar):

Tabela 19: Lista e propozuar e objektivave të planit	
Numri objektivit	Emërtimi
Objektivi 1	Parandalimi dhe minimizimi i gjenerimit të mbeturinave
Objektivi 2	Ripërdorimi dhe riciklimi i mbeturinave
Objektivi 3	Ofrimi i shërbimeve cilësore, efektive dhe efikase të shërbimeve
Objektivi 4	Trajtimi dhe deponimi i sigurt i mbeturinave si mjete i fundit
Objektivi 5	Zhvillimi i kapaciteteve institucionale për menaxhimin e mbeturinave

3.3 Objektivi 1: Parandalimi dhe reduktimi i krijimit të mbeturinave

Komuna e Deçanit është e përkushtuar që të bëjë hapa të vendosur në parandalimin respektivisht reduktimin e gjenerimit të mbeturinave. Parandalimi dhe reduktimi i gjenerimit të mbeturinave shkon në linjë me hierarkinë e prioriteteve të menaxhimit të mbeturinave të sanksionuar me ligj dhe strategji.

Nr.	Aktiviteti / masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku					
			2022	2023	2024	2025	2026	2027	
1.1	Mbeturina të grumbulluara për kokë banori (kg /pcp /ditë)	Sasia e mbeturinave të grumbulluara nga ofruesi i shërbimeve (kg /pkb/ditë)							
1.2	Riorganizimi i shërbimit për të mundësuar matjen e mbeturinave të grumbulluara	Shërbimi është riorganizuar që të mundësoj matjen në pikën e grumbullimit	-	-	1	-	-	-	
1.3	Zbatimi i tarifave volumetrike	Tarifat volumetrike janë miratuar dhe po aplikohen	-	-	1	-	-	-	
1.4	Futja e pakos stimuluese	Pako stimuluese është hartuar dhe miratuar	-	-	-	1	-	-	
1.5	Shpërndarja e komposterëve individual	Numri i komposterëve individual të shpërndarë për EF dhe biznese „zero ëaste“	-	-	50	50	100	100	
1.6	Zbatimi i fushatës informative për minimizim të mbeturinave	Fushata informative po zbatohet	-	1	1	1	1	1	

3.3.1 Masat dhe aktivitetet për zbatimin e Objektivit 1

Riorganizimi i shërbimit për të mundësuar zbatimin e tarifave me bazë matjen:

Mënyra e organizimit të tanishëm të shërbimit përveq bizneseve të mëdha dhe institucioneve nuk bazohet në matjen e mbeturinave të gjeneruara për grumbullim. Edhe tek rasti i grumbullimit derë më derë për amvisërit në zonat rezidenciale dhe rurale prap nuk bëhet matja për amvisëri të shërbyer. Kjo mënyrë e shërbimit e pamundëson zbatimin e tarifave në bazë të matjes dhe si e tillë duhet të transformohet. Poashtu ofruesit e shërbimeve nuk e kanë teknikën e as kapacitetin për ta zbatuar volumetrinë.

Për të riorganizuar shërbimin komuna do të bëjë:

- **Planin e riorganizimit të shërbimit** i cili do të mundësoj zbatimin e matjes së mbeturinave në pikën e grumbullimit

- Sigurimi i infrastrukturës për matjen e gjenerimit të mbeturinave të grumbulluara
- Trajnimi i stafit të ofruesit të shërbimeve për të zbatuar skemën PAYT.

Zbatimi i tarifave volumetrike bazuar në matje

Tarifat aktuale janë të përcaktuara në bazë të sasisë së paramenduar të gjenerimit të mbeturinave për amvisëritë dhe bizneset. Problemi me këto tarifa është se nuk e promovojnë reduktimin e gjenerimit të mbeturinave përmes pagesës ndërsa disa konsumatorë me gjenerim më të madh përfitojnë nga pagesa më e ulët se kostoja e shërbimit. Për të kaluar në tarifat volumetrike do të zbatohen aktivitetet sa vijon:

- Kalimi i tarifave të shërbimit në bazë të matjes
- Azhurnimi i softuerit të faturimit që të mundësoj tarifën e bazuar në matje
- Zbatimi i tarifave PAYT

Nxjerrja e pakos stimuluese për bizneset me „zero ambalazhim“ dhe „zero mbeturina“:

Komuna ka interes që të zhvilloj ekonomi lokale të bazuar në ekonomi qarkore dhe bazë të qendrueshme. Ideja është që këto biznese të veprojnë në drejtim të minimizimit dhe reduktimit të mbeturinave. Në vendet e BEs dhe më gjerë po hapen dyqane të cilat shesin produktet e tyre pa ambalazhim si dhe restorantet të cilat i kompostojnë mbeturinat e tyre nga ushqimet.

Ideja është që këto dyqane të jenë më konkurente me çmime më të lira të cilat do i bëjnë atraktive për konsumatorët. Poashtu konsumatorët me vetëdije më të lartë mjedisore do tu ofrohej mundësia që të i kryenin furnizimet në këto dyqane.

Komunat do të luaj rolin e sajë që të i promovoj këto biznese dhe përmes lehtësimeve fiskale të e lehtësojnë afarizmin e tyre. Disa nga masat të cilat do ti ndërmer komuna janë:

- Studimi i mënyrës së futjes së stimujve fiskal dhe kostove dhe përfitimeve
- Futja e stimujve të përshtatshëm fiskal përfshi tarifën preferenciale;
- Analizë e zbatimit të prokurimit të gjelbër për këto subjekte;

Shpërndarja e komposterëve për shtëpi rezidenciale dhe restorante „zero mbeturina“:

Komuna do të shpërndaj falas apo me bashkë-financim komposterë individual për të reduktuar mbeturinat e hudhura në kontejnerët apo shportat që grumbullohen dhe transportohen nga operatori.

Tabela 21. Shpërndarja e komposterëve për shtëpi rezidenciale dhe restorante „zero mbeturina“

Nr.	Shpërndarja e Kompostereve individual	2023	2024	2025	2026	2027
1	Numri i komposterëve individual të shpërndarë për EF		40	40	40	40

2	Numri i komposterëve individual për biznese „zero waste“		5	5	5	5
---	--	--	---	---	---	---

Rritja e ndërgjegjësimit të konsumatorëve për çështjet e minimizimit dhe reduktimit të gjenerimit të mbeturinave përmes fushatave informuese.

Komuna në mënyrë kontinuele do të organizoj fushatë informuese për qytetarët bizneset dhe institucionet mbi rëndësinë e parandalimit dhe reduktimit të gjenerimit të mbeturinave si dhe këshillat për ta arritur këtë objektivë.

3.4 Objektivi 2: Ripërdorimi dhe riciklimi i mbeturinave

Fokusi primar i këtij objektivi ka të bëjë me ripërdorimin dhe riciklimin e mbeturinave komunale si dhe kategorive tjera të mbeturinave nën kompetencë komunale me theks të veçantë në MND, mbeturinat e vëllimshme dhe mbeturinat komerciale.

Edhe pse gomat, produktet elektrike dhe elektronike, bateritë etj., nuk janë kompetencë komunale, megjithatë duke iu referuar kuadrit ligjorë dhe praktikave të jashtme, komuna do të organizoj skemën e grumbullimit të organizuar të këtyre mbeturinave në kuadër të skemës së përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit.

Tabela në vijim jep kornizën strategjike për objektivin 3 së bashku me disa masa aktivitete të propozuara:

Tabela 22: Korniza strategjike e Objektivit 2								
Nr.	Masat / aktivitete / treguesi i performancës	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
2.1	Studimi i gjenerimit dhe kompozicionit të mbeturinave	Studimi i gjenerimit dhe kompozicionit është zbatuar	1	-	-	-	1	-
2.2	Studim i fizibilitetit të ndarjes së mbeturinave në burim dhe riciklimit dhe modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale	Studimi i fizibilitetit është zbatuar	-	1	-	-	-	-
2.3	Zgjerimi i mbulimit me shërbim të ndarjes së mbeturinave në burim	% EF me shërbim të ndarjes në burim		5%	10%	20%	30%	40%
2.4	Riciklimi i mbeturinave riciklueshme jo-degraduese	% e riciklimit të plastikës, letres, kartonit, qelqit dhe metalit.	0%	5%	10%	20%	30%	40%
2.5	Riciklimi i mbeturinave bio-degraduese	% e riciklimit të mbeturinave ushqimore dhe mbeturinave tjera biodegraduese	0%	5%	10%	20%	30%	40%
2.6	Kontraktimi i operatorit të licencuar për grumbullimin dhe transportin dhe riciklimin	Operatori është kontraktuar			1			

	e mbeturinave të reciklueshme jo degraduese							
2.7	Kontraktimi i operatorit të licencuar për grumbullimin dhe transportin dhe riciklimin e mbeturinave bio degraduese	Operatori është kontraktuar			1			
2.8	Studimi i fizibiliteti për modelin e operimit të qendrës së grumbullimit dhe ripërdorimit	Studimi i fizibilitetit është zbatuar			1			
2.9	Funksionalizimi i qendrës së grumbullimit dhe riciklimit	Qendra e grumbullimit është funksionalizuar dhe futur në operim				1		
2.10	Caktimi i lokacionit të deponisë së MND	Lokacioni i deponisë të MND është përcaktuar dhe procedurat administrative janë zbatuar		1				
2.11	Studimi i fizibilitetit për modelin e operimit të grumbullimit, transportimit dhe riciklimit të MND në komune.	Studimi i fizibilitetit është zbatuar			1			
2.12	Kontraktimi i operatorit të licencuar për MND	Operatori është kontraktuar						

Analiza e potencialit të gjenerimit, kompozicionit dhe riciklimit të mbeturinave në komunë

Parashikimet demografike në tabelën e mëposhtme janë marrë nga ASK dhe janë të ndara në zonën urbane dhe rurale. Për periudhën planifikuese nuk planifikohet rritje e popullatës.

Vendbanimi	Numri i popullatës					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Qyteti (rritje / zbritje)		-	-	-	-	-
Qyteti (banorë)	4,930	4,930	4,930	4,930	4,930	4,930
Zona rurale (rritje / zbritje)		-	-	-	-	-
Zona rurale (banorë)	37,750	37,750	37,750	37,750	37,750	37,750
Total banorë	42,480	42,480	42,480	42,480	42,480	42,480

Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave dhe kompozicionit të tyre është dhënë në tabelat në vijim i bazuar në studimin e kompozicionit të mbeturinave.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Popullata në zonën urbane(1.66%)	4,930	4,930	4,930	4,930	4,930	4,930
Gjenerimi për kokë banori ZU(2%(edhe pse 2018, ka zbritje per 30%(176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg
Gjenerimi i mbeturinave ZU	871 t	871 t	871 t	871 t	871 t	871 t
Popullata në zonën rurale	37,750	37,750	37,750	37,750	37,750	37,750
Gjenerimi për kokë banori ZR(2%(176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg	176.69 Kg
Gjenerimi i mbeturinave ZR	6,670	6,670	6,670	6,670	6,670	6,670
Gjenerimi vjetor i mbeturinave	8298.4 t	8298.4 t	8298.4 t	8298.4 t	8298.4 t	8298.4 t

	Fraksioni	2023	2024	2025	2026	2027
%	Letër dhe karton	21.30%	21.73%	22.16%	22.60%	23.05%
	Qelq	5.80%	5.92%	6.03%	6.15%	6.27%
	Mbeturina bio-degraduese	30.70%	31.30%	31.94%	32.5%	33%
	Tekstil dhe veshjet	6.40%	6.30%	6.20%	6.02%	5.90%
	Pllastika	19.00%	19.38%	19.76%	20.15%	20.55%
	Metal	1.10%	1.0%	1.0%	0.99%	0.97%
	Të tjera	15.70%	16.02%	16.33%	16.66%	16.70%
ton	Letër dhe karton	1 589	1 589	1 589	1 589	1 589
	Qelq	535	535	535	535	535
	Mbeturina bio-degraduese ¹²	2 859	2 859	2 859	2 859	2 859
	Tekstil dhe veshjet	485	485	485	485	485
	Pllastika	1 614	1 614	1 614	1 614	1 614
	Metal	87	87	87	87	87
	Të tjera	1 129	1 129	1 129	1 129	1 129

Në tabelën në vijim janë dhënë caqet preliminare të komunës karshi ripërdorimit / riciklimit të fraksioneve të riciklueshme jodegraduese si letra, plastika, qelqi dhe metali si dhe mbeturinat biodegraduese.

Tabela 26: Caqet e riciklimit

¹² Mbeturina bio-degraduese nga kuzhinat dhe mensat

Fraksioni	2023	2024	2025	2026	2027
Të riciklueshmet jo-degraduese %	5%	10%	20%	30%	40%
Të riciklueshmet jo-degraduese (ton)	191	383	576	769	962
Të riciklueshmet biodegraduese %	5%	10%	20%	30%	40%
Të riciklueshmet biodegraduese (ton)	143	287	430	575	719

Megjithatë për caqe më të sakta të ripërdorimit dhe riciklimit komunat do të zbatoj studimin e gjenerimit dhe kompozicionit si dhe një **studim të fizibilitetit të ndarjes së mbeturinave në burim dhe riciklimit**.

Avancimi i sistemit të ndarjes, grumbullimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale:

- Zgjerimi i shërbimit të ndarjes së mbeturinave në burim:

Komuna e Deçanit është e përkushtuar që të bëjë ndarjen në burim të mbeturinave komunale si mënyrë për të zbutur presionin mjedisor nga deponimi eksisiv si dhe zhvilluar ekonominë qarkore. Format e ndarjes varen nga faktorë të ndryshëm dhe mundë të marrin forma sa vijon:

- Ndarja në dy fraksione „thatë dhe të lagësht“ me grumbullim derë më derë si dhe me kontejner të përbashkët
- Ndarja në tre fraksione „recikluese jo-biodegraduese, „biodegraduese dhe reziduale“ me grumbullim derë më derë si dhe me kontejner të përbashkët
- Ndarja në mbi tre fraksione „letër – qelq – plastikë - metal, „biodegraduese dhe reziduale“ me grumbullim me kontejnerë të përbashkët

Forma e ndarjes kushtëzohet nga tipi i vendëbanimit (rezidencial dhe banim kolektiv), kapaciteti buxhetorë, infrastrukturës ricikluese, modelit të operimit e të ngjashme.

Megjithatë tipi i ndarjes së mbeturinave do të përcaktohet nga studimi i fizibilitetit të ndarjes dhe riciklimit që do ta zhvilloj komuna.

Në tabelën në vijim jepen caqet e ndarjes së mbeturinave në burim:

Tabela 27: Orari i ndarjes së mbeturinave në burim						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mbulimi me shërbim (total)	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Mbulimi me ndarje në burim	1%	5%	10%	20%	30%	40%

- Zbatimi i skemës së grumbullimit të ndarë, transportit dhe riciklimit të mbeturinave të riciklueshme jo të degradueshme:

Komuna e Deçanit do të zbatoj një studim të fizibilitetit të ndarjes dhe riciklimit si dhe të modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale i cili përfshin si fraksion të ndarë mbeturinat e riciklueshme jo-biodegraduese¹³. Studimi do të bazohet në

¹³ Letra, plastika, metali, tekstili ,etj.

analizën e kompozicionit, tregun e të riciklueshmeve dhe sektorin e ricikluesve privat dhe poashtu do të marr parasysh kërkesat ligjore dhe politikat kombëtare të menaxhimit të mbeturinave si dhe praktikat më të mira.

Sipas strategjisë së mbeturinave 2021 – 2030 parashihet të zbatohet skema e sistemit të kthimit të depozitës për ambalazhet e pijeve tek prodhuesit dhe tregëtarët e pijeve që paraqet një përqindje të konsiderueshme të këtyre mbeturinave. Poashtu strategjia e mbeturinave parasheh operimin e qendrave të riciklimit ku do të dërgohen këto mbeturina.

Megjithatë deri sa të zbatohet skema e kthimit të depozitës dhe funksionalizohet qendra e riciklimit komuna do të synoj të bëjë partneritet me ricikluesit privat për të bërë grumbullimin dhe transportin e të riciklueshmeve jo-biodegraduese.

Pra komuna sa i përket mbeturinave të riciklueshme jobiodegradues do të zbatoj:

- studimin e fizibilitetit të zbatimit të modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe deponimit të mbeturinave të riciklueshme të padegradueshme
- zhvillimi e partneritet me ricikluesit privat për grumbullimin dhe transportin e këtyre mbeturinave
- Zbatimi i skemës së grumbullimit të ndarë, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale biodegraduese:

Ngjashëm si me mbeturinat e riciklueshme jo të degradueshme, komuna do të zbatoj një studim të fizibilitetit të ndarjes dhe riciklimit si dhe të modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe riciklimit të mbeturinave komunale i cili përfshion si fraksion të ndarë mbeturinat biodegraduese. Mbeturinat që do të përfshihen në këtë fraksion do të jenë mbeturinat nga ushqimet, vajrat e përdorura ushqimore, dhe mbeturinat nga parqet, tregjet e gjelbërta dhe hapësirat publike.

Sipas strategjisë së mbeturinave secili rajon do të ketë një qendër të kompostimit të centralizuar ku do të dërgohen mbeturinat biodegraduese ushqimore. Por deri sa të ndërtohet dhe funksionalizohet kjo qendër komuna do të konsideroj zhvillimin e skemës lokale të kompostimit përmes angazhimit të operatorëve privat të interesuar që të grumbullojnë dhe transportojnë këto mbeturina.

Komuna do të ndërtoj skemën lokale të kompostimit për mbeturinat biodegraduese nga parqet, tregjet e gjelbërta dhe hapësirat publike të cilat për shkak të specifikave të tyre duhet të kompostohen lokalisht meqë transportimi i tyre është i kushtueshëm dhe joefikas.

Sa i përket vajrave të përdorura ushqimore komuna do të u kërkoj objekteve gastronomike që i prodhojnë këto vajëra me shumicë të lidhin kontrata valide me operatorët të licencuar të

vajërave ushqimore nga MESPI të cilët do të bëjnë grumbullimin e organizuar të këtyre vajrave. Komuna do të organizoj mbikëqyrjen dhe inspektimin e mbarëvajtjes së kësaj skeme të organizimit dhe do të shqiptoj dënime në rast të shkeljeve.

Pra komuna sa i përket mbeturinave biodegraduese do të zbattoj:

- studimin e zbatimit të modelit të operimit të grumbullimit, transportit dhe deponimit të mbeturinave komunale biodegraduese
- zhvillimin e skemës lokale të kompostimit në partneritet me ricikluesit privat
- inspektimin e lokaleve gastronomike sa i përket zbatimit të kontrates për vajra mbeturinë

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave të vëllimshme dhe komerciale:

- Hapja e qendrës së grumbullimit dhe ripërdorimit:

Komuna e Deçanit planifikon të hap qendrën e grumbullimit dhe ripërdorimit të mbeturinave të vëllimshme dhe komerciale. Për hapjen e kësaj qendre komuna ka ndaj parcelen dhe lokacionin.

Në këtë objekt qytetarët do të dërgojnë artikujt e padëshiruar të tyre sa vijon:

- Mobilje dhe orendi
- Tekstil dhe veshëmbathje
- Pajisje shtëpiake dhe mbeturina tjera të vëllimshme

Përpos këtyre artikujve të padëshiruar qytetarët mund të dorëzojnë edhe gomat, bateritë, vajrat mbeturinë dhe mbeturina tjera.

Komuna do të zbatoj një **studim të fizibilitetit të modelit të operimit** të qendrës (qendrave) përmes së cilit do të analizohet dhe do të vendoset se a do ta menaxhoj vetë këtë qendër komuna apo ta angazhoj një operator privat.

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave nga ndërtimi dhe demolimi:

Sa i përket MND ligji parasheh caktimin e lokacionit të deponisë që është një zgjidhje e përkohshme dhe ndërtimin dhe funksionalizimin e qendrës së grumbullimit dhe riciklimit të këtyre mbeturinave e cila sipas strategjisë së mbeturinave do të organizohet në formë rajonale.

Komuna sipas ligjit e kontraktos shërbimin me operator të licencuar, cakton tarifat e shërbimit dhe se ndërtuesit kanë të drejtë që ti ndajnë dhe riciklojnë mbeturinat e tyre në kantierin e punimit si dhe ti transportojnë mbeturinat deri te destinacioni i autorizuar.

Komuna jonë ende nuk e ka caktuar lokacionin e deponisë por do ta planifikoj këtë gjë në këtë plan. Komuna do të dërgoj mbeturinat në këtë lokacion i cili do të operohet nga kontraktori i licencuar i cili poashtu do të kontraktohet nga komuna siq e parasheh ligji. Komuna e Deçanit ka ndar vendin për ndërtimin e Deponisë së ndërtimit demolimit.

Komuna do të instaloj një sistem i cili në kuadër të lejes ndërtimore do të kërkoj që ndërtuesi të ketë edhe një plan të menaxhimit të mbeturinave ku parashihet sasia e mbeturinave që do të deponohen dhe lokacioni ku do të dërgohen ato. Poashtu inspeksioni do të mbikëqyrë zbatimin e këtij plani dhe të parandaloj hudhje e këtyre mbeturinave në vendë të papërshtatshme.

Në momentin e funksionalizimit të qendres rajonale komuna do ti dërgoj mbeturinat tek kjo qendër. Poashtu tarifrat do të caktohen në nivel të komunave të cilat do të shërbehen nga kjo qendër e grumbullimit dhe riciklimit të MND.

Megjithatë komuna për territorin e saj do të zbatoj një studim fizibiliteti të modelit të operimit të grumbullimit dhe transportit të MND si dhe të riciklimit të tyre nga ndërtuesit.

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave nga kujdesi shëndetësor:

Komuna, respektivisht Drejtorati për Shëndetësi, por edhe Drejtorati i Inspeksionit, do të monitoroj menaxhimin e mbeturinave spitalore sipas legjislacionit në fuqi.

Inpektori komunal i mjedisit do të bëjë mbikëqyrje inspektive mbi menaxhimin e mbeturinave edhe atyre medicinale në këtë rast, bazuar në Nenin 62, 63, 65, dhe 66 të Ligjit për Mbeturina.

Komuna - Drejtoria përgjegjëse për shëndetësi do të siguroj dhe vendos kontejnerë për hedhjen e barnave të përdorura dhe me afat të skaduar direkt nga qytetarët.

Prodhuesit e mbeturinave medicinale publik dhe privat gjatë aktivitetit të tyre të kujdesit shëndetësorë, do të hudhin mbeturinat e tyre në mënyrë të klasifikuar mbeturinat sipas llojeve në kontejnerë, enë apo thasë përkatës të siguruar nga vetë ata, deri sa të grumbullohen nga operatori i licencuar që i përpunon dhe i menaxhon ato. Inspeksioni komunal në bashkëpunim me departamentin e shëndetësisë do të siguroj zbatimin e këtij obligimi ligjor.

Operoret publik dhe privat si prodhues të mëdhenj të mbeturinave medicinale të rrezikshme do të hartojnë planin për menaxhimin e mbeturinave medicinale dhe ekzistenca e këtij plani dhe zbatimi i tij do të kontrollohen nga inspeksioni komunal në bashkëpunim me departamentin e shëndetësisë.

Nëse institucionet shëndetësore nuk i trajtojnë vet mbeturinat spitalore që i krijojnë, atëherë duhet të kenë kontratë me operatorët e licencuar për trajtimin e këtyre mbeturinave. Inspeksioni komunal në bashkëpunim me departamentin e shëndetësisë do të kontrollojë nëse këto kontrata janë të lidhura dhe po zbatohen.

Menaxhimi i qendrueshëm i mbeturinave shtazore nga thertoret:

Sipas strategjisë së mbeturinave, mbeturinat shtazore nga thertoret do të dërgohen tek qendra e grumbullimit dhe riciklimit në zonën industriale në Drenas të ndërtuar nga BE. Megjithatë kjo qendër ende nuk po funksionalizohet që po na e pamundëson organizimin e kësaj skeme.

Komuna do të organizoj këtë shërbim për fazën tranzitore deri në funksionalizim të qendrës duke i dërguar këto mbeturina nga operatori i grumbullimit të mbeturinave për të bërë varrimin e tyre të gëlqelosur dhe njëkohësisht të shikoj mundësin e angazhimit të operatorëve privat të licencuar nga AVUK që të bëjnë grumbullimin e organizuar të këtyre mbeturinave tek impijantet e tyre.

Mishtoret, therrëtoreset dhe industrinë përpunuese të mishit duhet të sigurojnë kontejnerë hermetik të ndarë ku do të hudhin mbeturinat shtazore deri në momentin e grumbullimit dhe të kenë kontrata valide me operatorin të cilat do të inspektohen nga komuna në mënyrë periodike.

Aktivitet vetëdijësues për ripërdorim dhe riciklim të mbeturinave:

Komuna do të organizoj fushata informative të komunikimit me publikun sa i përket ndarjes, ripërdorimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale, dhe kategorive tjera.

Informimi do të sqaroj se si duhet të hudhen mbeturinat në kontejnerë / shporta të ndara, për dërgimin e mbeturinave në qendrën e grumbullimit dhe ripërdorimit, dhe të ngashme. Fushata do të organizohet që të targetoj institucionet shkollore për të ngritur nivelin e edukimit mjedisorë.

3.5 Objektivi nr. 3: Ofrimi i shërbimeve cilësore, efikase dhe të qëndrueshme të MM

Objektivi 3 ka të bëjë me komponentën e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale dhe kategorive tjera të mbeturinave nën kompetencë komunale. Ky objektivi synon përmirësimin e cilësisë së shërbimeve me theks të aspekteve të qëndrueshmërisë financiare dhe të kostos.

Tabela 28: Korniza strategjike e objektivit 3								
Nr.	Aktiviteti / masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
3.1	Mbulimi me shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale	% e popullatës së shërbyer me shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale	100%	100%	100%	100%	100%	100%
3.2	Përditësimi i planit operativ për shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale është hartuar dhe miratuar	Plani operativ është reviduar dhe miratuar	-	1				
3.3	Digjitalizimi i sistemit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave	Digjitalizimi i sistemit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave është zbatuar	-	-	1	-	-	-
3.4	Marrja përsipër e faturimit dhe arkëtimit nga komuna për shërbimin e grumbullimit të mbeturinave	Komuna ka marrë përsipër faturimin dhe arkëtimin	-	-	1	-	-	-
3.5	Zgjidhja e statusit të rasteve sociale	Pagesa e faturave për rastet sociale është zgjidhur	-	-	1	-	-	-
3.6	Numri i ankesave të qytetarëve në shërbim të mbeturinave	Numri i ankesave të qytetarëve në shërbim të mbeturinave						

Në vijim jepen masat dhe aktivitetet kyçe të objektivës 3:

Zgjerimi i mbulimit me shërbim të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave

Tabelat në vijim jep orarin e zgjerimit të shërbimit dhe të dhënat e popullatës janë marrë nga ASK. Komuna është e përkushtuar që të zgjerojë ofrimin e shërbimit në tërë territorin e saj. Strategjia e zgjerimit është që fillimisht të ofrohet shërbim i plotë në zonën urbane si dhe mbulimi me shërbim edhe për zonën rurale.

Tabela 29: Strategjia e zgjerimit me shërbim						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mbulimi me shërbim	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Përmirësimi i cilësisë së ofrimit të shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave

Përmirësimi i cilësisë së ofrimit të shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave komunale:

Komuna do të bëjë **planin e ri operativ** për riorganizimin e shërbimit të grumbullimit dhe transportit të mbeturinave i cili do të rezultoj në përmirësimin e cilësisë së shërbimit përmes:

- Optimizimit të pikave të grumbullimit dhe frekuencës së ofrimit të shërbimit:
- Sigurimin e infrastrukturës adekuate për grumbullim dhe transport të mbeturinave komunale

Komuna do të digjitalizoj sistemin e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave i cili do të përmirësoj cilësinë dhe efikasitetin e shërbimit. Ky sistem do të ofroj informacionet për lëvizjet e kamionëve, informatat mbi lokacionin e kontejnerëve, nivelin e mbushjes dhe informatave tjera relevante si dhe i njëjti do të integrohet me databazën e kujdesit të konsumatorëve.

Komuna do të ndërmerr kampanjë informative për ti informuar qytetarët për mënyrën e re të grumbullimit të mbeturinave përfshi mënyrën e hudhjes së mbeturinave, frekuencën e shërbimit e të ngjashme.

Përmirësimi i efikasitetit operativ dhe të koston

Komuna ka përcaktuar si objektivi përmirësimin e efikasitetit operativ dhe të koston në funksion të përmirësimit të qendrueshmëris financiare. Shtyllat kryesore të këtij plani janë optimizimi i efikasitetit të stafit dhe harxhimit të naftës.

Përmirësimi i efikasitetit të stafit

Komuna do të zbatoj aktivitetet sa vijon për ta përmirësuar efikasitetin e stafit të ofruesve publik të shërbimeve:

- Kontrollin (ngrirjen) e regrutimit të stafit të ri administrativ dhe trajnimit të stafit ekzistues
- Zgjerimin e zonës së shërbimeve
- Diversifikimin dhe zgjerimin e shërbimeve
- Zhvillimi dhe monitorimi i treguesit të performancës së efikasitetit të stafit

Zyrtarët e MM dhe personat tjerë të përfshirë në planifikim, monitorim dhe mbikëqyrje të menaxhimit të mbeturinave duhet të mbajnë një kontroll strikt të numrit të stafit sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela 30: Efikasiteti i stafit						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stafi direkt	33	-	-	-	-	-
Stafi indirekt dhe administrativ	22	-	-	-	-	-
Amvisëritë (EF) e shërbyera	6909	-	-	-	-	-
Efikasiteti i stafit për konsumatorë të shërbyer	125.62	-	-	-	-	-

Përmirësimi i efikasitetit kostos së grumbullimit dhe të harxhimit të naftës

Harxhimi i naftës është njëri ndër zërat më të lartë të kostove rrjedhëse të operatorëve të shërbimit rreth 15% të kostove rrjedhëse në nivel të sektorit dhe kjo i atribuohet në masë të konsiderueshme joefikasitetit operativ por edhe keqmenaxhimit.

Masat / aktivitetet e propozuara përfshijnë:

- **Hartimi i planit të ri operativ** (riorganizmin e zonës dhe optimizimin e marshutave dhe frekuencës së grumbullimit)
- Zëvendësimi i kamionëve të vjetër me kamionë të rinjë apo funksional (second-hand)
- Ndërtimin e transfer stacionit për të shkurtuar distancën
- Përforcimin e kontrollit të brendshëm
- Zhvillimi dhe monitorimi i treguesit të performancës së harxhimit të naftës
- Zhvillimi dhe monitorimi i treguesit të performancës së kostos njësi të grumbullimit dhe transportit

Përmirësimi i performancës financiare të ofrimit të shërbimit

Komuna ka përcaktuar si objektiv përmirësimin e qendrueshmëris financiare të ofrimit të shërbimeve. Masat kryesore të përmirësimit të qendrueshmëris financiare janë:

- Kalimi i tarifave për grumbullimin dhe transportin e mbeturinave mbi principet e mbulimit të kostos
- Marrja përsipër e faturimit dhe arkëtimit nga komuna

3.6 Objektivi nr. 4: Trajtimi dhe deponimi i sigurt i mbeturinave si mjeti i fundit

Ky objektivi referohet gjendjes aktuale në teren, ku për çdo vit evidentohet një numër i caktuar i vend hudhjeve ilegale të mbeturinave. Me qëllim të sanimit të gjendjes, komuna e Podujevës do të angazhohet që për çdo vit të organizoj pastrimin e këtyre lokacioneve të ndotura me mbeturina dhe vendosjen e shenjave informuese dhe ndërgjegjësuese joftuese për mos hudhjen e mbeturinave.

Tabela 36: Korniza strategjike e objektivit 4								
Nr.	Aktiviteti / masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
4.1	Pastrimi i vend hudhjeve ilegale të mbeturinave	Pastrimi është realizuar	-	1	1	1	1	1
4.2	Fushatë informuese	Deponite ilegale reduktohen vazhdimisht	-	1	1	1	1	1
4.3	Inspektim dhe monitorim	Shqiptimi i gjobave		1	1	1	1	1

3.7 Objektivi 5: Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për menaxhimin e mbeturinave

Tabela 32: Korniza strategjike e objektivit 5

Nr.	Aktiviteti / Masa	Treguesi	Vlera bazë	Caku				
			2022	2023	2024	2025	2026	2027
5.1	Revidimi i RrK të MM	RrK e MM është reviduar	-	-	1	-	-	-
5.2	Emërimi i zyrtarit / Formimi i njësitit	Zyrtari i MM është emëruar/Sektori është formuar	1	-	-	-	-	-
5.3	Kalimi i procesit tariforë	Tarifat e reja janë kalkuluar dhe miratuar	-	-	1	-	-	-
5.4	Kontraktimi i operatorit për grumbullim dhe transport të mbeturinave komunale	Operatori i licencuar është kontraktuar	-	-	1	-	-	-
5.4	Programi i trajnimit dhe mbështetjes së proceseve për komunën dhe operatorët po zbatohet	Operatori i licencuar është kontraktuar	-	-	1	-	-	-

Emërimi i zyrtarëve komunal apo themelimi i njësitit për MM

Komuna e ka zbatuar këtë obligim në vitin 2020 me emërimin e zyrtarit komunal të MM.

Emërimi i inspektorit mjedisorë

Komuna e ka zbatuar këtë obligim në vitin 2020 me emërimin e inspektorit mjedisorë të MM.

Kalimi i procesit tariforë

Komuna e ka kaluar procesin tariforë në vitin 2019 dhe planifikon që ti nënshtrohet të njëjtit gjatë vitit 2024 për të reflektuar ndryshimin e kostove dhe parametrave tjerë relevant.

Zbatimi i programit të trajnimit dhe mbështetjes së proceseve për komunën dhe operatorët

Ky program do të dizajnohet që të i ngris kapacitetet në zbatimin e proceseve si revidimi dhe zbatimi i PKMM, amendimi i RrK të MM, kalimin e procesit tariforë, draftimin dhe monitorimin e kontratave të shërbimit dhe partneriteti publiko privat, zbatimin e skemës së përgjegjësisë së

zgjeruar të prodhuesit dhe skemës së kthimit të depozitës, ekonominë qarkore, riciklimin e mbeturinave e të ngjashme.

4 Plani i MM në kushte emergjente

Komunat duhet të bëjnë planifikimin e MM në kushte emergjente sipas kërkesave të Ligjit nr. 04/l-027 për mbrojtje nga fatkeqësitë natyrore dhe fatkeqësitë tjera, planit kombëtar të reagimit emergjent të Agjencisë për menaxhimin emergjent dhe ndonjë dokumenti tjetër relevant.

Fatkeqësitë sipas ligjit konsiderohen ngjarjet të shkaktuara nga forcat madhore të natyrës apo forcat tjera të pakontrolluara, të cilat rrezikojnë jetën e njerëzve, kafshëve dhe pronave. Në fatkeqësi përfshihen: tërmetet, vërshimet, rrëshqitjet e dheut, zjarret, shpërthim i sëmundjeve infektive aksidentet që përfshijnë trafikun rrugor, hekurudhor dhe ajror, zjarret, aksidentet ekologjike dhe industriale, lufta dhe gjendja emergjente, etj.

Ngjarja e fundit që ka kualifikuar për emergjencë apo fatkeqësi ka qenë pandemia Covid 19 dhe e cila na ka ofruar disa përvoja të dobishme.

Komuna do ta amendoj planin komunal të reagimit emergjent duke shtuar kaptinën për menaxhimin e shërbimit të mbeturinave në kushte emergjente!

5 Plani financiar, veprimi dhe monitorimi

Në tabelën në vijim janë paraqitur projektet kapitale që do mbështesin realizimin e objektivave të planit të financuara përmes buxhetit të komunës, bashkëfinancimit me komunat tjera apo me qeverinë si dhe projektet e financuara nga burimet e jashtme si qeveria donatorët, apo kapitali privat.

Tabela 33: Plani financiar, veprimi dhe monitorimi - Objektiv 1 „Parandalimi dhe reduktimi“								
Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjës	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027	Burimi i financimit
		2023	2024	2025	2026	2027		
Riorganizimi i shërbimit				60,000 €			60,000 €	
○ Plani i riorganizimit të shërbimit	DSHP			10,000 €			10,000 €	Komuna
○ Sigurimi i infrastrukturës matëse	DSHP			50,000 €			50,000 €	Donacion
Zbatimi i tarifave volumetrike			10,000 €				10,000 €	
○ Kalimi i tarifave PAYT (procesi)	DSHP		2,500 €				2,500 €	Komuna
○ Azhurnimi i softuerit të faturimit	DSHP		7,500 €				7,500 €	Komuna
○ Zbatimi i tarifave PAYT	KRM			x				KRM
Nxjerrja e pakos stimuluese për bizneset				2,500 €			2,500 €	
○ Studimi i mënyrës së futjes së stimujve fiskal	DSHP			2,500 €			2,500 €	Komuna
○ Pakoja e lehtësimeve fiskale	DSHP			x				Komuna
Shpërndarja e komposterëve për EF dhe restorante ¹⁴	DSHP	-	5,400 €	5,400 €	5,400 €	5,400 €	21,600 €	Donacion
Rritja e ndërgjegjësimit për çështjet e minimizimit		700 €	700 €	700 €	700 €	700 €	3,500 €	Komuna
○ Fushata e vetëdijësimit	DSHP	700 €	700 €	700 €	700 €	700 €	3,500 €	Komuna
Total objektiva 1 - Parandalimi dhe reduktimi i krijimit të mbeturinave		700 €	16,100 €	68,600 €	6,100 €	6,100 €	97,600 €	

¹⁴ Furnizimi me komposterë: Vitet 2024 – 2027 nga 45 komposterë për vit (40 për EF dhe 5 për biznese);

Tabela 34: Plani financiar, veprimet dhe monitorimit - Objektiv 2 „Ripërdorimi dhe riciklimi“

Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjës	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027	Burimi i financimit
		2023	2024	2025	2026	2027		
Studimi i gjenerimit dhe kompozicionit të mbeturinave	DSHP				5,000 €		5,000 €	Komuna
Ndarja dhe riciklimi i mbeturinave komunale		2,000 €	3,000 €	258,000 €	160,300 €	3,000 €	426,300 €	
○ Studim i fizibilitetit të ndarjes dhe operimit	DSHP			25,000 €			25,000 €	Komuna
○ Zgjerimi i mbulimit të ndarjes në burim	DSHP	2,000 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	3,000 €	14,000 €	Komuna
○ Kontraktimi i operatorit të riciklueshmeve	DSHP			5,000 €			5,000 €	Komuna
○ Zhvillimi i skemës lokale të kompostimit	DSHP			75,000 €			75,000 €	Komuna / donatori
○ Inspektimi i lokaleve gastronomike për vajëra	DSHP	x	x	x	x	x		
○ Ndërtimi i qendrës së ripërdorimit	DSHP			150,000 €	157,300 €		307,300 €	Komuna
○ Bashkimi i skemës ndërkomunal të kompostimit	DSHP							Komuna
Menaxhimi i mbeturinave të vëllimshme dhe komerciale		20,000 €	75,000 €				95,000 €	
○ Studimi i fizibilitetit	DSHP	15,000 €					15,000 €	Komuna
○ Ndërtimi i qendrave të grumbullimit/ripërdorimit ¹⁵	DSHP		75,000 €				75,000 €	Komuna / donatori
○ Funkcionalizimi i qendrës	DSHP			x				Komuna
Menaxhimi i mbeturinave nga ndërtim demolimi			28,000 €	150,000 €	186,000 €		364,000 €	
○ Caktimi i lokacionit	DSHP							
○ Kontraktimi i operatorit	DSHP		5,000 €				5,000 €	Komuna
○ Caktimi i tarifave	DSHP		3,000 €				3,000 €	Komuna
○ Studimi i fizibilitetit			20,000 €				20,000 €	
○ Rehabilitimi i qendrës së MND ¹⁶	DSHP			150,000 €	186,000 €		336,000 €	Komuna / donatori

¹⁵ Për komunën e Deçanit parashihet ndërtimi një pike grumbulluese dhe të ripërdorimit. Buxheti përfshin infrastrukturën përcjellëse të qendrës si rrethoja, kamerat, bazamenti, kontejnerët, etj.

¹⁶ Fizibiliteti, rrethoja, makineria dhe pajisjet e nevojshme për menaxhimin e qendrës

o Bashkimi i skemës ndërkomunale të menaxhimit	DSHP						x		Komuna
Menaxhimi i mbeturinave shtazore									
o Lehtësimi i kontraktimit të operatorit privat		x	x						
o Inspektimi i zbatimit		x	x	x	x	x			
Menaxhimi i mbeturinave medicinale									
o Inspektimi i zbatimit		x	x	x	x	x			
Fushatat e vetëdijësimit		700 €	700 €	700 €	700 €	700 €		3,500 €	Komuna
Total objektiva 2 – Riciklimi dhe ripërdorimi		22,700 €	106,700 €	408,700 €	352,000 €	3,700 €		893,800 €	

Tabela 35: Plani financiar, veprimet dhe monitorimit - Objektivi 3 „Ofrimi i shërbimeve cilësore, efikase dhe të qëndrueshme“

Masat dhe aktivitetet	Njësiti përgjegjës	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027	Burimi i financimit
		2023	2024	2025	2026	2027		
Përmirësimi i cilësisë së shërbimit		148,500 €	134,000 €	154,000 €	9,500 €	9,500 €	455,500 €	
o Revidimi i planit operativ	DSHP/KRM	25,000 €					25,000 €	Komuna
o Digjitalizimi i sistemit të grumbullimit	DSHP/KRM			100,000 €			100,000 €	Komuna/Donacion
o Furnizimi me shporta 120 l ¹⁷	DSHP/KRM	10,000 €	20,000 €	20,000 €	€	€	50,000 €	Komuna/KRM/ Donacion
o Furnizimi me shporta 240 l	DSHP/KRM						- €	
o Furnizimi me kontejnerë 1.1 m ³ ¹⁸	DSHP/KRM	13,500 €	9,000 €	9,000 €	4,500 €	4,500 €	40,500 €	Komuna/KRM/ Donacion
o Furnizimi me kamionë ¹⁹	DSHP/KRM	100,000 €	100,000 €	€	€	€	200,000 €	Donacion
o Furnizim me traktorë	DSHP/KRM	€	€	20,000 €	€	€	20,000 €	Donacion
o Ndërtimi i rrethojave për kontejnerë	DSHP/KRM	€	5,000 €	5,000 €	5,000 €	5,000 €	20,000 €	Donacion
Përmirësimi i performancës operative dhe financiare		€	15,000 €	€	€	€	15,000 €	
o Marrja përsipër e faturimit nga komuna	DSHP/KRM			x				Komuna
o Zhvillimi i softuerit të faturimit	DSHP/KRM		15,000 €				15,000 €	Komuna

¹⁷ Furnizimi me shporta 120 l: 500 shporta për vitin 2023 dhe nga 1000 shporta për vitet 2024 dhe 2025.

¹⁸ Furnizimi me kontejnerë 1.1m³: Viti 2023 30 kontejnerë; vitet 2024 dhe 2025 nga 20 kontejnerë dhe vitet 2026 dhe 2027 nga 10 kontejnerë.

¹⁹ Dy kamionë 6t njëri në 2023 dhe tjetri në 2024.

○ Monitorimi I performancës	DSHP/KRM	x	x	x	x	x		Komuna
Kampanja informative	OJU	700 €	700 €	700 €	700 €	700 €	3,500 €	Komuna
Total objektivi 3 „Ofrimi i shërbimeve cilësore efikase dhe qendrueshme“		149,200 €	149,700 €	154,700 €	10,200 €	10,200 €	474,000 €	

Tabela 36: Plani financiar, veprimit dhe monitorimit - Objektivi 4 „Deponimi i sigurtë si mjeti i fundit“

Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjës	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027	Burimi i financimit
		2023	2024	2025	2026	2027		
Eliminimi i deponive ilegale	DSHP	10,000 €	10,000 €	10,000 €	10,000 €	10,000 €	50,000 €	Komuna
Inspeksioni dhe masat detyruese	Inspektorati	x	x	x	x	x	x	Komuna
Fushatat informative	DSHP	500 €	500 €	500 €	500 €	500 €	2,500 €	Komuna
Total objektivi 4 „Deponimi i sigurtë si mjeti i fundit“		50,500 €	30,500 €	500 €	500 €	500 €	52,500 €	

Tabela 37: Plani financiar, veprimit dhe monitorimit - Objektivi 5 „Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM“

Masat dhe aktivitetet	Njësi përgjegjës	Afati i implementimit dhe buxheti					2023 - 2027	Burimi i financimit
		2023	2024	2025	2026	2027		
Revidimi i RrK të MM	DSHP	5,000 €					5,000 €	Komuna
Emërimi i zyrtarit / Formimi i njësitit	DSHP							Komuna
Kalimi i procesit tariforë	DSHP			2,500 €			2,500 €	Komuna / KRM
Kontraktimi i operatorit për grumbullim dhe transport të MK	DSHP		5,000 €				5,000 €	Komuna
Programi i trajnimit dhe mbështetjes së proceseve	DSHP	15,000 €	15,000 €	15,000 €	15,000 €	15,000 €	75,000 €	Komuna / donatori
Total objektivi 5 „Zhvillimi i kuadrit dhe kapaciteteve institucionale për MM“		20,000 €	20,000 €	17,500 €	15,000 €	15,000 €	87,500 €	

